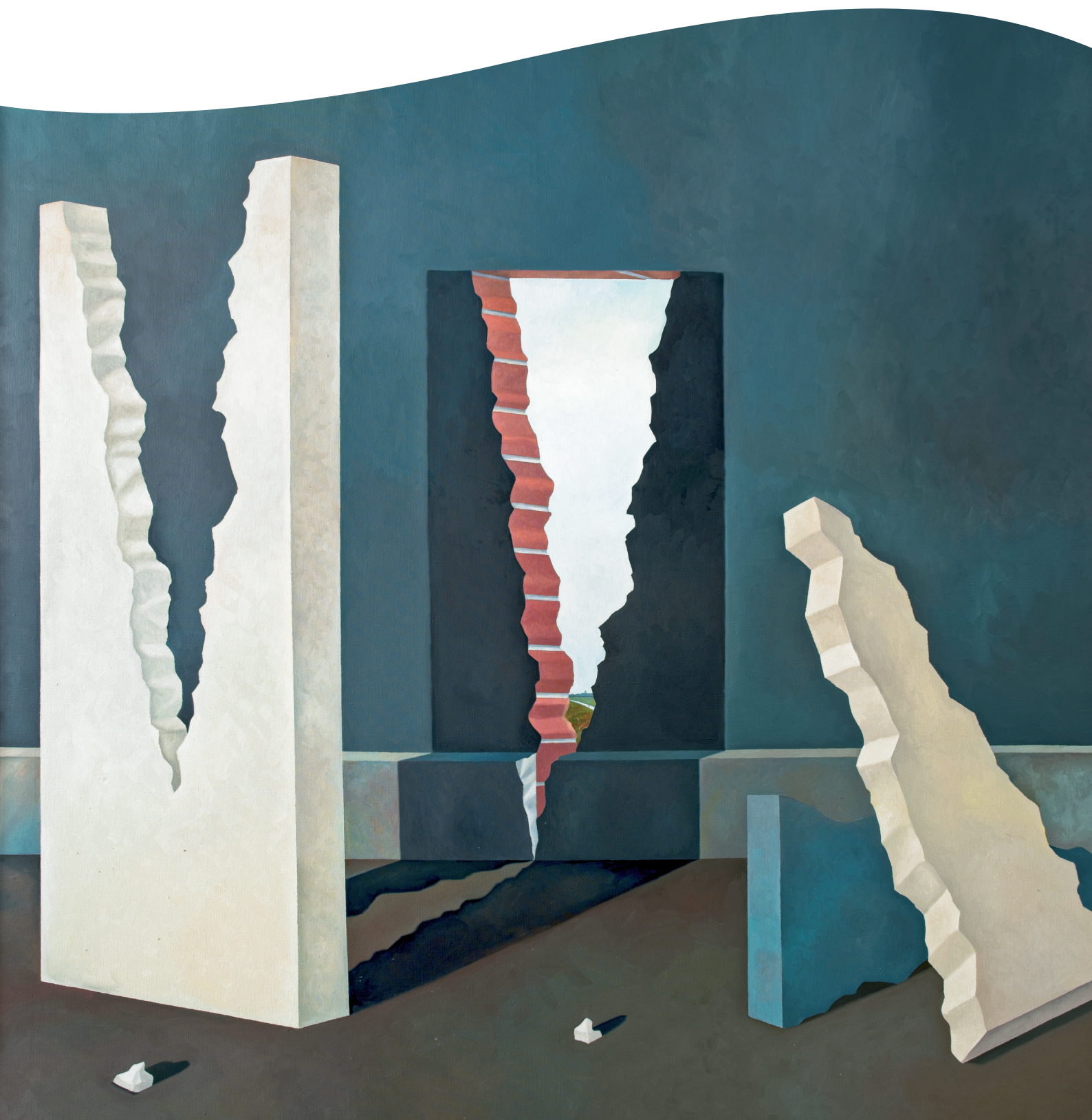

Plan van Aanpak Versterking Eemsdelta 2024

Inhoud

1. Voorwoord	4
Samenvatting	6
2. Inleiding	7
2.1. Status van dit plan van aanpak	7
2.2. Leeswijzer	7
3. Beleidsontwikkelingen	8
3.1. Parlementaire enquête	8
3.1.1. 'Nij begun'	8
3.1.2. Commissie Van Geel	9
3.2. Bestuurlijke afspraken 2020	10
3.3. Typologieaanpak	10
3.3.1. Ontwikkeling typologieaanpak	11
3.3.2. Impactanalyse typologieaanpak Eemsdelta	11
3.3.3. Herstel onjuiste rapporten ('Veiligheid voorop')	12
3.4. "Praktijkaanpak" 2.0	12
3.5. Afbakening versterkingssscope	13
3.5.1. Recht op duidelijkheid over veiligheid	13
3.5.2. Loket opname op verzoek (LOOV)	13
3.6. Dorpsgerichte versterkingsaanpak	14
3.7. Meerjarenversterkingsplanning (MJVP)	14
3.8. Wijziging Tijdelijke wet Groningen	15
4. Kaders voor prioritering	16
4.1. Uitgangspunten	16
4.2. Prioriteringsvolgorde	17
4.3. Zeer lichte versterkingsmaatregelen	20
5. Opname en Beoordeling	21
5.1. Stand van zaken en prognose	21
5.1.1. Opnames	21
5.1.2. Beoordelingen	21
5.1.3. Herbeoordelingen	22
5.2. Toevoegingen aan de versterkingssscope	23
5.3. Beschikbare capaciteit 2024	23
5.4. Opdracht opname en beoordeling 2024	24
6. Uitvoering versterking 2024	26
6.1. Stand van zaken en prognose	26
6.2. Beschikbare capaciteit 2024	28
6.3. Opdracht start ontwerp en realisatie in 2024	28
6.4. Bouwimpuls	31
6.5. Woningcorporaties	32
6.6. Tijdelijke huisvesting	32
6.7. BLVC (bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie)	35
6.8. Meerjarenbeeld Eemsdelta	35

7. Overige programma's	38
7.1. Scholenprogramma	38
7.2. Zorg	38
7.2.1. <i>Overzicht Groninger Zorgakkoord</i>	39
7.2.2. <i>Voortgang en ontwikkelingen Groninger Zorgakkoord</i>	40
7.3. Dorpshuizen	40
7.4. Agro-programma	41
7.4.1. <i>Provinciaal agro-programma</i>	41
7.4.2. <i>Agro-programma NCG</i>	41
7.5. MKB	42
7.6. Erfgoed	42
7.7. Heft in Eigen Hand/Eigen Initiatief	42
7.8. Eigenaar Kiest Bouwer	43
8. Sociaal-maatschappelijke gevolgen	44
8.1. Sociaal-emotionele ondersteuning	44
8.1.1. <i>Individuele ondersteuning</i>	44
8.1.2. <i>Ondersteuning aan groepen</i>	45
8.1.3. <i>Samenlevingskracht en sociale cohesie</i>	46
8.2. Bijzondere routes/regelingen binnen de versterking en schadeafhandeling	46
8.2.1. <i>Commissie Bijzondere Situaties</i>	46
8.2.2. <i>Impactvolle dossiers (voorheen Versterking Bijzondere Situaties)</i>	46
8.2.3. <i>Interventieteam</i>	46
9. Communicatie	48
9.1. Impact	48
9.2. Eerste aanspreekpunt voor inwoners	49
9.3. Uitgangspunten	49
9.3.1. <i>Persoonlijke communicatie en maatwerk</i>	49
9.3.2. <i>Proactief en transparant</i>	49
9.4. Rollen en verantwoordelijkheden	49
9.5. Communicatiemiddelen	50
10. Risico's	51
10.1. Risico's opname en beoordeling	51
10.2. Risico's uitvoering	51
10.3. Risico's bestuurs- en beleidsmatig	52
Definitie- en begrippenlijst	53
Bijlagen	56
Bijlage 1: Versterkingsproces NCG	56
Bijlage 2: Veranderingen Tijdelijke wet Groningen	57
Bijlage 3: Resterende werkvoorraad toekomstige Plannen van aanpak	58

1. Voorwoord

Afgelopen jaar stond in het teken van de uitkomsten van de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen. Na de presentatie van het rapport "Groningers boven gas" op 24 februari 2023 in Zeerijp, overheerste bij veel inwoners het gevoel van herkenning en erkenning. De uitkomsten van de parlementaire enquête bevestigden voor velen wat we al wisten: de belangen van Groningers zijn altijd ondergeschikt geweest, waarbij de ernst van de problemen structureel is onderschat en geld altijd bepaalde welke besluiten werden genomen. De parlementaire enquêtecommissie sprak van een ereschuld aan Groningen.

Het inlossen van deze ereschuld door het Rijk kan alleen door met een andere blik naar de oplossingen te kijken. We hebben samen met alle gemeenten, de provincie en de waterschappen in Groningen een reactie gemaakt waarin we hebben aangegeven hoe wij denken dat het Rijk de ereschuld aan Groningen moet inlossen.¹ Dit gaat zowel over schadeherstel en versterken als over perspectief. Perspectief moet volgens ons niet langer een 'plus' zijn op de aansprakelijkheid, maar is een onlosmakelijk en noodzakelijk onderdeel van de basisaanpak. En dat op elk schaalniveau. Voor iedere inwoner in ieder huis. In ieder dorp en iedere wijk. Voor de gemeenten afzonderlijk en voor de provincie als geheel. Milder, makkelijker en menselijker.

Op 25 april kwam de lang verwachte reactie van het kabinet op de uitkomsten van de parlementaire enquête. De Kamerbrief heet 'Nij begun: op weg naar erkenning, herstel en perspectief' en bevat 50 maatregelen die onderverdeeld zijn in diverse thema's. De eerste dertig maatregelen gaan over het verbeteren van schadeherstel en versterking.

We waren en zijn teleurgesteld over deze reactie van het kabinet. Vanuit Eemsdelta was onze inzet primair gericht op het koppelen van meer perspectief aan schadeherstel en versterking. Wij vinden dat 'perspectief' op het niveau van de woning niet alleen veilig en heel betekent, maar ook mooi, duurzaam en toekomstbestendig. De maatregelen in 'Nij begun' maken daar een begin mee, maar door opnieuw geld gedreven beperkingen op bijvoorbeeld het gebied van duurzaamheid (maatregelen 28 en 29), zien we ook weer grote nieuwe verschillen ontstaan. Er wordt onvoldoende recht gedaan aan onze inwoners in het kerngebied van de aardbevingen, die al zo lang zo en heftig de negatieve gevolgen van de gaswinning voelen.

Half oktober 2023 verscheen het langverwachte advies van de Commissie Verschillen ('Veilig, schadevrij en verduurzaamd'). In Eemsdelta zijn in de loop van de tijd in de versterkingsopgave veel en grote verschillen ontstaan. Die verschillen leiden tot onrechtvaardige uitkomsten, onbegrip en boosheid bij inwoners. We vragen als gemeente al lange tijd aandacht voor die verschillen en oplossingen daarvoor. De Commissie Verschillen constateert dat de harde conclusie van hun onderzoek is dat er onaanvaardbare verschillen zijn ontstaan. Daaraan koppelen ze een oplossing die een uitkomst voor bewoners centraal stelt: een veilig, schadevrij en verduurzaamd huis in een betrokken en fijne buurt of dorp. Wij gaan ervan uit dat het kabinet het advies van de commissie overneemt en dat daarmee meer mogelijkheden ontstaan dan in 'Nij begun' om verschillen via de route van verduurzaming te beperken of op te lossen.

Versterking

Eind 2022 moesten we helaas constateren dat het de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) niet was gelukt om de opdracht uit 2021/2022 uit te voeren. Dat betekende dat de opdracht voor 2023 bijna helemaal bestond uit adressen uit de voorgaande jaren. Voor veel inwoners betekende dit dat ze nog langer moeten wachten op een versterkte woning.

In 2023 is er verbetering zichtbaar: het lijkt erop dat de NCG de jaardoelstelling van het aantal startende projecten kan halen. Tegelijkertijd constateren we dat de oude opdracht nog steeds niet is uitgevoerd. Er zijn in 2022 uiteindelijk minder projecten gestart dan destijds door NCG werd verwacht. Tegenvallers binnen de

1) *Ereschuld: herstel en perspectief voor Groningen*, maart 2023.

typologieaanpak zijn hiervan deels de oorzaak. Hierdoor hebben in we in 2024 helaas nog steeds te maken met zo'n 500 adressen uit de oude plannen die nog moeten starten. Anders dan vorig jaar is er gelukkig wel ruimte om 765 nieuwe adressen in opdracht te geven aan de NCG om het uitvoeringsproces mee te starten.

De staatssecretaris en de NCG hebben onze inwoners in de versterkingsopgave beloofd dat eind 2023 iedereen weet waar hij aan toe is: moet je huis wel of niet versterkt worden. Helaas moeten we constateren dat voor enkele duizenden inwoners van Eemsdelta deze belofte niet is nagekomen. In het vorige plan van aanpak hadden wij dit reeds voorzien.

De oorzaken voor de vertraging zijn helaas nog steeds dezelfde als in eerdere jaren. We merken de gevolgen van te positieve aannames over de typologieaanpak, de vertraging in de oplevering van de versterkingsadviezen door de ingenieursbureaus en de bureaucratie binnen de NCG-organisatie. We hebben hoop dat de maatregelen uit 'Nij begun' op een aantal punten zullen bijdragen aan versnelling van processen, maar tegelijk constateren we dat onduidelijkheid over de wijze van invoering van nieuwe maatregelen voor nieuwe vertraging zorgt. Jaar in jaar uit zien we dat het NCG niet lukt om de plannen te halen. De combinatie van de oorzaken van de vertraging met onze ervaring uit het verleden maakt dat wij niet geloven dat de belofte van het Rijk dat de versterkingsopgave in Eemsdelta in 2028 afgerond zal zijn, waargemaakt kan worden.

Tegelijkertijd zien we een beweging op gang komen die ons zorgen baart. De Rijksopdracht aan de NCG om in 2028 de versterking af te ronden is enorm leidend in alles wat de NCG doet. Hierdoor komen juist de maatregelen uit 'Nij begun' die de bewoner centraal moeten stellen, ernstig onder druk te staan. Het gaat dan bijvoorbeeld om meer mensgericht werken (maatregel 11), maatwerk leveren om verschillen op te lossen/te voorkomen (maatregel 12), meer zeggenschap voor eigenaren (maatregel 21) en het koppelen van verduurzaming aan de versterking (maatregelen 28/29). Bij al deze maatregelen worden (beleids)keuzes gemaakt waarbij primair het afronden van de opgave in 2028 centraal staat. Dit leidt in onze ogen niet altijd tot de beste oplossingen en resultaten voor onze inwoners.

Tot slot

Tom van der Lee, de voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie, begon elke bijeenkomst van de enquêtecommissie met deze woorden: "Zestig jaar gaswinning heeft Nederland veel gebracht, maar kent zeker voor gedupeerden schaduwkanten." Vanaf 1 oktober wordt er geen gas meer gewonnen. Na 60 jaar is er een einde gekomen aan de gaswinning uit het Groningenveld. Absoluut een historisch moment. Het stoppen van de gaswinning was echter geen reden om feest te vieren in Groningen. Daarvoor heeft de gaswinning te veel ellende gebracht en hebben we nog steeds een enorme opgave voor ons liggen. De parlementaire enquêtecommissie sprak van een ereschuld van Nederland aan Groningen. Vanuit die gedachte zal alles wat nodig is, koste wat kost en zo lang als het duurt, moeten worden ingezet om de versterkingsopgave tot een goed einde te brengen. Ook in 2024 zullen we ons vanuit de gemeente Eemsdelta hiervoor blijven inzetten.

Eemsdelta, 11 december 2023

Wethouder Annalies Usmany-Dallinga
Portefeuillehouder Versterkingsopgave

Samenvatting

De parlementaire enquêtecommissie velde begin 2023 een hard oordeel over het Rijksbeleid rond de gaswinning en de gevolgen daarvan. In Eemsdelta ondervinden we die gevolgen dagelijks. Nergens zijn de verschillen zo groot, zo omvangrijk en zo impactvol als in onze gemeente. Er is sprake van een ereschuld aan Groningen. Die schuld moet worden ingelost. Maar de wijze waarop is nog verre van duidelijk. Tegelijkertijd zitten we op een 'rijdende trein' in de versterkingsoperatie. Wij vinden het essentieel dat er snel duidelijkheid komt over de nieuwe maatregelen en de invloed daarvan op de versterking van huizen.

Dit plan van aanpak beschrijft de opdracht aan de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het versterkingsprogramma. De gemeente is wettelijk aangewezen om de volgorde en kaders aan te geven waarin de versterking plaatsvindt. Dat is geen gemakkelijke opgave, temeer omdat de NCG een afzonderlijke Rijksdienst is.

Het is NCG niet gelukt om in 2023 alle gebouwen in het versterkingsprogramma te beoordelen op veiligheid, ondanks de herhaaldelijke toezegging van verschillende bewindslieden. Voor ons is dat geen verrassing, de aannames hierover waren niet realistisch. In 2024 zouden (bijna) alle adviezen er wel moeten kunnen zijn, al houden we hier een slag om de arm. Dit geldt echter niet voor de huizen die niet in het versterkingsprogramma zijn opgenomen. Wij vinden dat al onze inwoners het recht hebben op duidelijkheid over de veiligheids-situatie van hun huis.

In de uitvoeringsopdracht zien we dat NCG een beter resultaat heeft neergezet dan in 2023. In aantallen lijkt het erop dat NCG in elk geval in de buurt komt van de doelstelling. Toch is een aanzienlijke 'overloop' uit de oude plannen naar 2024, van ongeveer 500 adressen. Dit komt vooral doordat er eind 2022 minder projecten zijn gestart dan verwacht, en er bovendien meer gebouwen moeten worden versterkt dan aanvankelijk werd ingeschat door NCG. Deze 'oude' opdracht blijft staan.

Er is daarnaast ruimte om 765 nieuwe adressen in opdracht te geven aan NCG, waar ze het planvormingsproces kunnen starten. Voor het grootste gedeelte gaat het om gebiedsgerichte projecten. 180 adressen betreffen zeer lichte versterkingen, die apart kunnen worden opgepakt door NCG. De kaders hiervoor moeten nog worden vastgesteld.

Om het versterkingsprogramma uit te kunnen voeren is tijdelijke huisvesting noodzakelijk. NCG moet daarom 1.000 tijdelijke woningen beschikbaar maken, op de juiste plaatsen zodat onze inwoners in hun eigen sociale omgeving kunnen blijven wonen. Om wijken en dorpen leefbaar te houden tijdens werkzaamheden dienen aannemers en NCG zich te houden aan de regels die hiervoor zijn ontwikkeld.

Wij onderschrijven tot slot de aanbeveling van de enquêtecommissie dat het "milder, makkelijker en menselijker" moet in de versterkingsoperatie. Ook kunnen wij ons goed vinden in de conclusies van de Commissie Van Geel, die aangeeft hoe verschillen kunnen worden verminderd. Wij blijven ons daar dan ook continu voor inzetten richting NCG en ministerie. Ook willen we naast onze inwoners blijven staan waar het gaat om het dragen van de last van versterking, en waar nodig ondersteuning bieden.

2. Inleiding

2.1. Status van dit plan van aanpak

Sinds 2019 is het aan de gemeenten in het aardbevingsgebied om de volgorde van prioritering van woningen en andere gebouwen te bepalen in de versterkingsoperatie. Dat doen we via dit voorliggende plan van aanpak versterking.² Het bevat de formele opdracht van de gemeente Eemsdelta aan de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) voor de prioritering van de uitvoering van de versterkingsopgave in 2024. De gemeente geeft de gewenste volgorde van de opnames, beoordelingen en start van het uitvoeringsproces aan bij NCG. NCG zet deze prioritering daarna om in plannen.

In het voorliggende plan bouwen we voort op de voorgaande plannen van Eemsdelta (2021-2022 en 2023). Deze plannen zijn op hun beurt weer gebaseerd op de plannen van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. We proberen zoveel mogelijk een eenduidige koers te houden, al valt dat in dit complexe dossier niet altijd mee. Met een aantal nieuwe ontwikkelingen en nieuwe inzichten hebben we bovendien rekening te houden. We proberen hierbij zo goed mogelijk dezelfde uitgangspunten te hanteren als in de voorgaande plannen.

Dit plan van aanpak gaat over de versterkingsopgave in de gemeente Eemsdelta. We realiseren ons dat er in het gaswinningsdossier nog veel meer zaken spelen, die van grote invloed kunnen zijn op het dagelijks leven van onze inwoners. Denk aan de afhandeling van fysieke schade, de regelingen rond waardedaling, immateriële schadevergoeding, aanvullende compensatie, het Nationaal Programma Groningen en de verduurzamingsopgave. Naar aanleiding van de parlementaire enquête zijn er bovendien maatregelen gepresenteerd die in meerdere of mindere mate impact (kunnen) hebben op de versterkingsoperatie. Hier is echter nog te weinig over bekend om ze integraal mee te nemen in dit plan. Deze onderwerpen maken geen onderdeel uit van dit plan van aanpak, maar hebben zeker wel de aandacht van de gemeente Eemsdelta.

2.2. Leeswijzer

In hoofdstuk 3 beschrijven we de belangrijkste recente (beleids)ontwikkelingen in het gaswinningsdossier die van invloed zijn op dit plan van aanpak. In hoofdstuk 4 herhalen we de kaders op basis waarvan gebouwen zijn geprioriteerd. In hoofdstuk 5 omschrijven we de opdracht aan NCG omtrent het onderdeel van opname en beoordeling.

Hoofdstuk 6 beschrijft de uitvoeringsagenda. Er wordt aangegeven welke nieuwe projecten worden opgestart, waarbij we rekening moeten houden met de beschikbare capaciteit voor uitvoering. Ook schetsen we hier een aantal ontwikkelingen die van invloed zijn op de uitvoering en het meerjarenbeeld. Hoofdstuk 7 bevat een overzicht van specifieke programma's die onderdeel zijn van de versterkingsopgave in Eemsdelta.

In hoofdstuk 8 gaan we in op de sociaal-maatschappelijke gevolgen van de aardbevingsproblematiek. Hoofdstuk 9 bevat de communicatiestrategie en het kader dat we hiervoor schetsen. Als laatste geven we in hoofdstuk 10 de risico's weer die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van dit plan van aanpak.

In oktober 2023 is een conceptversie van dit plan voorgelegd aan NCG en SodM. NCG gaf aan dit plan te kunnen uitvoeren. SodM gaf aan zich te kunnen vinden in de opzet van het plan en adviseerde positief. Het definitieve plan is voor het overgrote deel gelijk aan het concept.

2) Sinds 2018 heet dit document 'plan van aanpak'. Met de wijziging van de Tijdelijke wet Groningen halverwege 2023 is 'plan van aanpak' formeel omgedoopt tot 'programma van aanpak'. In rapportages en in Kamerbrieven wordt ook wel eens een andere benaming gebuikt, zoals programmaplan of gemeentelijk versterkingsprogramma. Om de continuïteit te borgen en verwarring te voorkomen, blijven we dit document vooralsnog 'plan van aanpak' noemen. Deze titel had het al in 2018 en zo blijven we het consistent noemen. Dat dekt ook beter de lading. Wettelijk gezien heeft dit document evenwel de status van 'Programma van aanpak' zoals beschreven in de Tijdelijke wet Groningen art. 13g lid 1.

3. Beleidsontwikkelingen

De gemeente Eemsdelta ligt in de kern van het aardbevingsgebied. Circa 60% van de versterkingsopgave, bijna 16.000 adressen, valt binnen onze gemeentegrens. We werken samen met de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) – die verantwoordelijk is voor de uitvoering – aan de versterking van woningen en gebouwen. Uitgangspunt voor de versterkingsopgave is en blijft dat de veiligheid voorop staat. Alle gebouwen in de werkvoorraad van NCG moeten worden beoordeeld om te bepalen of zij aan de veiligheidsnorm voldoen. Daarnaast bevinden zich ook nog gebouwen buiten de werkvoorraad van NCG (zie paragraaf 3.5).

Sinds de start van NCG in 2015 zijn er veel (beleids)ontwikkelingen geweest die van invloed zijn op de versterkingsoperatie. Programma's zijn onder verschillende regimes gestart, nieuwe inzichten zijn toegepast, beoordelingsmethodes zijn veranderd, en ook zijn andere partijen betrokken dan in de beginfase. Dat leidt tot een grote versnippering in onze dorpen en wijken qua aanpak. Dit maakt de opgave zeer complex en leidt voor onze inwoners regelmatig tot slecht of grote niet te begrijpen verschillen in aanpak en uitkomsten.

Het stoppen van de gaswinning zorgt ervoor dat de risico's kleiner worden en de onveiligheid afneemt. Deze ontwikkeling en nieuwe inzichten over de aardbevingsbestendigheid van gebouwen leiden tot de verwachting dat voor een steeds groter deel van de gebouwen minder of geen versterking nodig zal zijn. Tegelijkertijd zitten we midden in de lopende versterkingsopgave en blijven er aardbevingen plaatsvinden.

In de afgelopen jaren zijn een aantal keer afspraken gemaakt om de operatie te bespoedigen, verschillen weg te nemen en negatieve effecten te verminderen. Het gaat dan om bijvoorbeeld het versnellingspakket van begin 2020, de bestuurlijke afspraken van eind 2020, de wijziging van de Tijdelijke wet Groningen en de reactie van het kabinet op de parlementaire enquête gaswinning. In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste beleidsontwikkelingen die effect hebben op de versterkingsoperatie.

3.1. Parlementaire enquête

Al enige jaren werd opgeroepen tot een parlementaire enquête naar de aardgaswinning in Groningen. In 2022 werd de voorbereiding gestart en volgden vele verhoren van betrokkenen. Voor inwoners waren de verhoren soms ontluisterend, om te horen hoe financiële overwegingen altijd de boventoon voerden en vóórgingen op schade en veiligheid. In februari 2023 presenteerde de enquêtecommissie de conclusies in het rapport 'Groningers boven gas'. Veel inwoners voelden zich eindelijk gehoord en gezien. Herkenning en erkenning. De wanhoop en machteloosheid. De scheuren in ziel, huizen en monumenten. Het wantrouwen, de langslpende procedures en de angst en zorgen van kinderen. Een ongekennde tragedie vastgelegd. Zwart op wit.

3.1.1. 'Nij begun'

'Groningers boven gas' bevatte een waslijst aan aanbevelingen. Eerst en vooral ook over de aanpak van de huidige problematiek, waar zovelen last van hebben. Het rapport bracht het kabinet in april 2023 tot een reactie met vijftig maatregelen. Na een debat stemde de Tweede Kamer in met het voorstel en deed op onderdelen een aanvulling of aanscherping. Daarmee is bekend hoe het Rijk denkt de ereschuld aan Groningen in te lossen. Dit stuk heeft de titel 'Nij begun' gekregen.

De vijftig maatregelen zijn divers. Ze variëren van een betere schadeafhandeling, het stoppen van de gaswinning, economische stimulering, maatschappelijke maatregelen, tot het verbeterd functioneren van de Rijksoverheid. Een deel van de maatregelen gaat over de versterking en is daarmee relevant voor ons plan van aanpak.

- Maatregel 10 t/m 18 gaan over het meer mens- en gebiedsgericht maken van de versterkingsaanpak;
- Maatregel 19 t/m 23 gaan over meer en betere hulp; de bewoner de baas over herstel en versterking;
- Maatregel 24 t/m 27 zijn gericht op aandacht en maatwerk voor complexe gevallen en bijzondere panden;
- Maatregel 28 en 29 gaan over de verduurzamingsambities al dan niet in combinatie met de versterking.

De maatregelen vragen om uitwerking en toepassing voordat het effect exact duidelijk is. Voor een belangrijk deel ligt deze taak bij NCG. Maar de NCG zal in de uitwerking absoluut de verbinding moeten zoeken met het Rijk en de gemeente. De versterking is geen separate operatie die losstaat van andere ontwikkelingen en programma's. Het gaat om huizen en mensen, en die zijn altijd ingebed in een bestaande fysieke en sociale omgeving. Deze samenwerking komt momenteel nog onvoldoende tot stand, dit moet beter. Wij zullen bij deze uitwerking vooral kijken vanuit het algemene uitgangspunt dat ook de onderzoekcommissie formuleerde: wordt de aanpak makkelijker, menselijker en milder?

Belangrijk: NCG, Rijk en gemeente moeten de samenwerking zoeken in het uitwerken van de specifieke maatregelen uit 'Nij begun' die over versterking gaan. Centraal uitgangspunt moet altijd blijven: milder, makkelijker, menselijker.

3.1.2. Commissie Van Geel

Grote zorgen zijn er naar aanleiding van onuitlegbare, maatschappelijk niet-aanvaardbare verschillen ten gevolge van de versterking. Opeenvolgende werkwijzen en normen hebben geleid tot fors verschillende uitkomsten tussen woningen onderling, soms naast elkaar. Eind 2022 sprak de heer Wientjes hier al over in zijn advies inzake de dorpsgerichte versterkingsaanpak, 'Dorpen aan zet'. Hierin adviseerde hij de oplossing van de verschillen te zoeken in de verduurzaming.

De staatssecretaris heeft vervolgens een commissie ingesteld onder voorzitterschap van Pieter van Geel. Deze commissie heeft tot taak de verschillen in beeld te brengen en advies uit te brengen over mogelijke oplossingen. De gemeente Eemsdelta heeft hierbij ingezet op het dempen van gevolgen van de verschillen door woningen die niet vernieuwd zijn in het (kern)aardbevingsgebied aan te bieden om deze woningen kosteloos gasloos te maken, dan wel verregaand te verduurzamen.

Om de problematiek te duiden hebben wij de commissie voorzien van vele documenten. Ook zijn er gesprekken gevoerd om op deze wijze de grote verschillen in de versterkingsoperatie in onze gemeente onder de aandacht te brengen.

Half oktober 2023 verscheen het langverwachte advies van de Commissie Verschillen ('Veilig, schadevrij en verduurzaam'). De Commissie concludeert dat er onaanvaardbare verschillen zijn ontstaan: bij schadeherstel, de versterkingsoperatie en bij verduurzaming. Het gaat om zichtbare en onzichtbare verschillen tussen straten, wijken en dorpen; tussen burens, families en vrienden. Het is de commissie niet gelukt om de aard van de verschillen in criteria te vatten dan wel deze gedetailleerd in kaart te brengen. Daarvoor is het probleem te complex. De commissie constateert dan ook dat er geen simpele oplossing is. De oplossingsrichting die de commissie heeft gekozen is dan ook gericht op het creëren van een gelijkwaardige uitkomst voor alle bewoners, in plaats van het per verschil zoeken naar een passende oplossing. Het idee is toe te werken naar een meer rechtvaardige en aanvaardbare situatie en zo de verschillen deels weg te nemen.

Het hoofdvast is het centraal stellen van een gelijkwaardige uitkomst voor alle bewoners in het aardbevingsgebied. Deze gelijkwaardige uitkomst moet bereikt worden op alle onderdelen:

1. Recht op een schadevrij huis;
2. Recht op een veilig huis, nu en in de toekomst;
3. Iedere bewoner in het aardbevingsgebied die dat wil kan zijn huis laten verduurzamen naar het niveau aardgasvrij-gereed
4. Gemeenten werken samen met bewoners aan het vergroten van sociale cohesie en leefbaarheid in buurten, wijken en dorpen, hierin financieel ondersteund door de Rijksoverheid.

Op het moment van schrijven is er nog geen reactie van het kabinet op het advies van de commissie. Wij hopen en verwachten dat het kabinet de adviezen overneemt en daarvoor extra middelen beschikbaar stelt.

3.2. Bestuurlijke afspraken 2020

In november 2020 hebben Rijk en regio afspraken gemaakt over het vervolg van de versterkingsoperatie. Deze afspraken staan bekend als de 'Bestuurlijke afspraken versterking Groningen 2020'. Het doel van deze afspraken was in hoofdlijnen om:

- Bewoners in de versterkingsopgave meer rust, duidelijkheid en voorspelbaarheid te bieden;
- De uitvoering te versnellen en beter beheersbaar te maken;
- Antwoord te geven op de veranderende (risico)situatie door het stoppen van de winning van aardgas.

In de afspraken is opgenomen hoe wordt omgegaan met de introductie van de nieuwste inzichten met betrekking tot de veiligheidsnorm, waarin rekening wordt gehouden met het stoppen van de gaswinning. Een aanzienlijk deel van de gebouwen is beoordeeld op een (inmiddels) verouderde norm (Blok A). De eigenaren is de mogelijkheid gegeven om een herbeoordeling aan te vragen waarbij de nieuwste norm zou worden gebruikt. Als compensatie werd daar door het Rijk een bedrag van €30.000 subsidie/tegemoetkoming aangeboden.

Gebouwen die nog niet waren beoordeeld maar wel in de versterkingsoperatie waren opgenomen, zijn ingedeeld in Blok B of Blok C. Deze gebouwen krijgen een beoordeling op de nieuwste norm en een aanvullende compensatie via woningsubsidies. Woningen die op dat moment niet in het versterkingsprogramma waren opgenomen, zijn als Blok E aangeduid. Ook hier is een subsidiemogelijkheid voor woningverbetering aangeboden ter waarde van €10.000. Gebouwen die na 6 november 2020 aan de operatie zijn toegevoegd (bijvoorbeeld via Loket opname op verzoek) worden conform de afspraken niet in Blok A, B of C opgenomen. De bestuurlijke afspraken omvatten verder nog aanvullende pakketten maatregelen voor woningcorporaties, voor schrijnende situaties en knelpunten, een gebiedsfonds, vergoeding van inpassingskosten en governance. Het voor de voortgang van de operatie misschien wel belangrijkste onderdeel was de invoering van een nieuwe beoordelingsmethode, de typologieaanpak.

We zijn inmiddels drie jaar verder, inmiddels zien we een aantal problemen ontstaan rond de afspraken. Zo heeft de soms op het oog willekeurige indeling in de blokken met verschillende subsidiemogelijkheden voor onduidelijkheid gezorgd. Ook de mogelijkheid tot herbeoordeling heeft voor een deel averechts gewerkt: het heeft voor vertraging gezorgd in plaats van versnelling, de lange doorlooptijd zorgt voor onzekerheid, uitvoeringsprojecten lopen flinke vertraging op en er ontstaat nieuwe ongelijkheid. Er moeten bovendien nog zo'n 1.100 herbeoordelingen worden uitgevoerd (waarvan 650 binnen Eemsdelta),³ terwijl ze eind 2022 allemaal klaar hadden moeten zijn.

Tot slot blijken er rond de invoering van de typologieaanpak veel meer problemen te zijn dan vooraf werd gepresenteerd. De gemeente Eemsdelta heeft na invoering van de typologieaanpak een impactanalyse uitgevoerd, waarin al voor deze problemen werd gewaarschuwd. Helaas zijn veel geconstateerde risico's en bedreigingen waarheid geworden. Hierdoor is wederom significante vertraging ontstaan in de voortgang en samenhang van de operatie. Hierover in de volgende paragraaf meer.

3.3. Typologieaanpak

NCG beoordeelt of een gebouw voldoet aan de veiligheidsnorm.⁴ Gekeken wordt of de constructie in voldoende mate bestand is tegen aardbevingen. Is dit niet het geval, dan is versterking van het gebouw nodig. Tenzij anders is afgesproken, gebruikt NCG bij de beoordeling van gebouwen de nieuwste inzichten. Die nieuwe inzichten houden onder meer rekening met het versneld afbouwen en stoppen van de gaswinning. Deskundigen verwachten dat daardoor het aantal bevingen en de kans op zware aardbevingen afneemt.

3) Per 27 november 2023, Nationaal Coördinator Groningen.

4) Dit is de zogenaamde 'Meijdam-norm' die in 2015 is geformuleerd. Volgens de Meijdam-norm mag het risico op overlijden door instorting van een gebouw in Groningen niet groter zijn dan in de rest van Nederland. Dit risico is gekwantificeerd op 10^{-5} .

3.3.1. Ontwikkeling typologieaanpak

Tot 2022 kostte het veel tijd om elk gebouw afzonderlijk te beoordelen. Het opleveren van versterkingsadviezen waarbij elk gebouw helemaal constructief werd gemodelleerd en vervolgens werd doorgerekend, kostte soms letterlijk meerdere jaren. Daarom is in 2021 een alternatieve beoordelingsmethode ontwikkeld: de typologieaanpak. Met deze aanpak worden hetzelfde type woningen hetzelfde beoordeeld en niet één voor één afzonderlijk. Er wordt rekening gehouden met de locatie van de betreffende woningen, zodat ook de bodemgesteldheid ter plekke en de maximaal optredende grondversnellingen worden meegewogen. Dit geeft sneller duidelijkheid en perspectief aan de bewoners. Dat was tenminste het idee.

In 2020 werd al aangekondigd dat er dertig verschillende typologieën waren geïdentificeerd. Hier zou een beoordelingskader voor moeten worden ontwikkeld en een standaard maatregelenpakket samengesteld. Een groot gedeelte van de resterende werkvoorraad zou typologisch kunnen worden beoordeeld. Dit was een belangrijke basis voor de bestuurlijke afspraken die eind 2020 werden gemaakt over het vervolg van de versterkingsaanpak.

De kern van deze afspraken rond versterken bestaat uit twee samenhangende onderdelen. Als eerste de toezegging dat de ontwikkelde typologieaanpak versneld en betrouwbaar een uitspraak op zou leveren over de resterende versterkingsnoodzaak van woningen. En als tweede het beschikbaar komen van compensatiebedragen als tegemoetkoming voor lang wachten en grote onzekerheid. Twee onderdelen als gezamenlijke basis voor een maatschappelijk verantwoorde afronding van de versterking.

3.3.2. Impactanalyse typologieaanpak Eemsdelta

Voor de regio was het van groot belang om snel inzicht te krijgen of de implementatie van de typologieaanpak daadwerkelijk zou opleveren wat ervan werd verwacht. De gemeente Eemsdelta heeft in het najaar van 2021 een impactanalyse uitgevoerd op de typologieaanpak. Hieruit bleek al dat de vooruitzichten die in 2020 werden opgesteld, veel te rooskleurig waren voorgesteld.

De ontwikkeling en daarmee de oplevering van de typologieaanpak was namelijk aanzienlijk vertraagd. In het tweede kwartaal van 2021 waren slechts zeven typologieën gevalideerd. Dat aantal is daarna wel groter geworden, maar dat laat onverlet dat er vertraging is ontstaan. Bovendien is en wordt van een aanzienlijk aantal typologieën geen gevalideerde methode meer opgeleverd.

Ook is geen enkel generiek maatregelenpakket voor een typologie ontwikkeld. Gevolg was dat deze gebouwen alsnog 'traditioneel' moesten worden doorgerekend. Tot slot hebben we aandacht gevraagd voor de vreemde situaties binnen dorpen en wijken waar de blokvormige grenzen van de typologie-vlekkenkaarten dwars doorheen liepen, en tot moeilijk uitlegbare situaties zou leiden.⁵

Naast de vertraging en het uitblijven van gevalideerde typologieën, is inmiddels glashelder dat veel meer gebouwen dan vooraf voorzien, niet typologisch konden worden beoordeeld. De aanname was in 2021 dat 20% van de adressen zou 'uitvallen' en dus op een andere wijze beoordeeld zou moeten worden. Dat was veel te positief ingeschat. Bij sommige typologieën is de 'uitval' meer dan 60%; op het totaal lijkt het rond de 45% te zijn. Deze grotere uitval leidt tot een noodzaak voor meer reguliere beoordelingen, wat ook van invloed is op de resterende voorraad die nog beoordeeld moet worden. Maar het heeft ook gezorgd voor extra vertraging in de projecten zelf. Het gebiedsgericht oppakken van versterkingsprojecten in een straat of buurt is zwaar onder druk komen te staan, omdat een deel van de beoordelingen er niet was of nog steeds niet is.

Het is teleurstellend dat er geen reactie is gekomen van het Rijk en toezichthouder op de door Eemsdelta uitgevoerde impactanalyse. Temeer omdat in deze analyse een aantal problemen – die later inderdaad zijn

5) Binnen de gevalideerde typologieën valt met name op dat vlekken per typologie in bepaalde dorpen of wijken dwars door dorpen en straten lopen. Hierdoor krijgen woningen die binnen dezelfde typologie vallen in hetzelfde dorp, een heel verschillende uitkomst: het ene huis wordt op norm verklaard, terwijl een ander op soms nog geen 10 meter afstand, moet worden versterkt.

opgetreden – accuraat staan beschreven. Door het uitblijven van een serieus gesprek over de analyse is er onvoldoende kans geweest beheersmaatregelen te treffen om de geconstateerde risico's te verminderen.

De ontwikkeling van de typologieaanpak was onderdeel van de bestuurlijke afspraken van eind 2020. Het is bijzonder spijtig dat de ontwikkeling en implementatie twee tot drie jaar moest duren. Want het heeft ontegenzeggelijk gezorgd voor nieuwe vertraging, versnippering en frustratie voor onze inwoners. Het gebiedsgericht werken in dorpen en wijken is op deze manier nog ingewikkelder geworden.

3.3.3. Herstel onjuiste rapporten ('Veiligheid voorop')

Een andere onverkwikkelijke ontwikkeling in 2023 was de constatering dat 2.300 adressen in de provincie Groningen (waarvan 1.400 binnen Eemsdelta), mogelijk ten onrechte het predicaat 'veilig' hadden gekregen. Deze gebouwen waren beoordeeld met de typologieaanpak, maar er ontstond twijfel over de conclusies. Nadat bleek dat een aantal door inwoners ingediende bezwaren gegrond waren, concludeerde NCG dat er fouten waren gemaakt tijdens opnames, onvolledige rapporten waren opgesteld en verkeerde conclusies waren getrokken. Naast de 2.300 adressen werden nog eens honderden beoordelingen die al wel klaar waren, maar nog niet verwerkt, meegenomen in het onderzoek. In Eemsdelta ging het in totaal om 1.916 adressen waar mogelijk een verkeerde conclusie was getrokken.

Dit onderzoek, dat 'Veiligheid voorop' werd genoemd, is inmiddels afgerond. Meer dan de helft van de rapporten bevatte fouten, maar het merendeel daarvan leidde niet tot een andere conclusie (800 rapporten). Het aantal echt foute conclusies (12%) valt mee. Maar feit is wel dat zo'n 230 adressen in Eemsdelta ten onrechte 'veilig' zijn verklaard en alsnog een uitgebreide 'traditionele' beoordeling moeten krijgen. Deze beoordelingen moeten nog worden uitgevoerd. Het uitgangspunt is dat deze adressen 'gewoon' meegaan in de gebiedsgerichte projecten die nog moeten starten. We willen niet nog meer verschillen dus er is geen sprake van dat hier een aparte bouwstroom voor wordt ingericht.

3.4. "Praktijkaanpak" 2.0

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven heeft de typologieaanpak minder opgeleverd dan verwacht. Kort gezegd: meer uitval, minder gevalideerde typologieën, en geen maatregelpakketten. Gevolg was dat er veel meer gebouwen dan verwacht nog helemaal moesten worden doorgerekend. Toen dit in 2022 werd geconstateerd is bij NCG getracht een antwoord te vinden op de vraag hoe dit binnen de politieke opdracht dat iedereen eind 2023 duidelijkheid heeft over de versterking, zou moeten bewerkstelligd.

Uiteindelijk is NCG in de loop van 2023 begonnen met een nieuwe route die "Praktijkaanpak 2.0" is genoemd. Deze naam dekt overigens niet de inhoud van dit traject en is enigszins misleidend, want er worden gewoon traditionele NPR-beoordelingen uitgevoerd. Er is geen gelijkenis met de eerder door het ACVG gevalideerde praktijkaanpak van de B6 Bouwimpuls.⁶

Via de "Praktijkaanpak 2.0" worden dus 'gewoon' versterkingsadviezen opgeleverd, met als nieuw onderdeel dat er ook gelijk een concept-uitvoeringsontwerp wordt opgesteld. Ook de aanbesteding zit wat anders in elkaar en het proces is vereenvoudigd. Tot slot werd beloofd dat het hierdoor allemaal veel sneller zou gaan. Al met al is deze 'nieuwe' methode in feite alleen een andere manier van organiseren.

Wat helaas ook niet nieuw is, is dat de resultaten aanvankelijk achterbleven bij de verwachtingen. Beloftes over snelle levering van versterkingsadviezen zijn onvoldoende waargemaakt. In het vorige plan van aanpak spraken wij al de verwachting uit dat niet alle gebouwen binnen de versterkingsscope in 2023 een versterkingsadvies zou hebben. Die voorspelling komt helaas uit, binnen Eemsdelta wachten nog zo'n 1.600 adressen

⁶) Mogelijk houdt NCG / EZK vast aan deze naam omdat in de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en regio van 2020 is opgenomen dat gebouwen die na een typologische opname toch niet typologisch te beoordelen blijken te zijn, via een praktijkaanpak zouden worden beoordeeld. Ook zouden gebouwen die volgens de typologieaanpak niet op norm zijn beoordeeld, met deze aanpak een maatregelenpakket moeten krijgen. In de Tijdelijke wet Groningen en aanverwante AMVB's is dit overigens niet opgenomen.

via deze methode op een versterkingsadvies. Inmiddels loopt het qua levering gelukkig beter. 400 versterkingsadviezen waren eind november 2023 geleverd. In december 2023 waren bovendien alle 2.000 adressen binnen Eemsdelta die op dat moment binnen deze aanpak vielen, door NCG in opdracht gegeven bij een ingenieursbureau.

In het vorige plan van aanpak stelden we vast dat deze nieuwe werkwijze op een degelijke en uitlegbare manier moest worden geïmplementeerd. We willen verschillen in een straat, dorp of wijk zoveel mogelijk beperken voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is. We vinden het belangrijk dat er niet nog meer verschillen ontstaan door verschillende kaders waarbinnen woningen worden versterkt. De uitvoeringskaders en de prioritering gelden daarom óók voor deze nieuwe aanpak. Daarbij is en blijft het uitgangspunt helder: we willen de versterking gebiedsgericht laten uitvoeren. Dit schept duidelijkheid en zorgt voor minder overlast. Dat betekent dat er géén sprake kan zijn van een aparte bouwstroom van verspreide huizen die toevallig via de Praktijkaanpak 2.0 zijn beoordeeld.

Belangrijk: NCG dient versterkingsadviezen en uitvoeringsontwerpen die via de "Praktijkaanpak 2.0" worden opgeleverd, uit te voeren via de reguliere gebiedsgerichte projecten.

3.5. Afbakening versterkingsscope

Binnen Eemsdelta bevinden zich momenteel 15.872 adressen⁷ binnen de reikwijdte van het versterkingsprogramma van NCG (ook wel 'versterkingsscope' genoemd). Deze adressen zijn opgenomen in de versterkingsscope op basis van de eerste Meerjarenprogramma's van NCG, door de HRA, via Loket opname op verzoek (LOOV), of via eerdere lokale plannen van aanpak.

3.5.1. Recht op duidelijkheid over veiligheid

Ongeveer 10.000 adressen in Eemsdelta behoren niet tot de versterkingsscope. Deze bevinden zich vooral aan de noord- en oostkant van de gemeente. Het betreft ca. 20% van de voormalige gemeente Appingedam en circa 50% van de voormalige gemeente Delfzijl. Tot 2018 zat een deel van deze adressen wel in de werkvoorraad van NCG, welke was vastgesteld op basis van de 0,2g-controur van de risicokaart van KNMI (oktober 2015). Door de invoering van de HRA in 2018 is een deel van deze adressen buiten de scope geplaatst.

Bij de invoering van de HRA hebben we reeds twijfels geuit over deze methode, omdat een statistisch model niet direct iets zegt over een concreet gebouw. Immers, een woning moet opgenomen en beoordeeld worden om de conclusie te kunnen trekken of deze aan de veiligheidsnorm voldoet. Wij blijven van mening dat elke bewoner in onze gemeente recht heeft op duidelijkheid te krijgen over de veiligheid van zijn of haar woning. En dat dus iedere woning beoordeeld moet worden. De HRA is een prioriteringsmiddel, maar niet meer dan dat. Een onderzoek van het ACVG naar de veiligheid van woningen buiten de scope heeft helaas onvoldoende duidelijkheid en zekerheid geboden hieromtrent. Hiervoor blijft een individuele opname en beoordeling nodig.

Daarnaast merken wij dat veel inwoners er niet van op de hoogte zijn dat hun woning niet is opgenomen in de versterkingsoperatie. Dit leidt tot verwarring, onzekerheid en onbegrip. Wij roepen de verantwoordelijke bewindspersoon dan ook op om de eigenaren van gebouwen binnen Eemsdelta die niet zijn opgenomen in de versterkingsscope, hierover actief te informeren.

Belangrijk: Wij vinden dat iedere inwoner van Eemsdelta het recht heeft om te weten of zijn of haar woning veilig is.

7) Per 27-11-2023. Soms bevinden zich meerdere adressen in één gebouw.

3.5.2. Loket opname op verzoek (LOOV)

Via het Loket opname op verzoek (LOOV) van NCG kunnen eigenaren van woningen die niet zijn opgenomen in de versterkingsscope, zich melden als ze zich zorgen maken over de veiligheid van hun pand. NCG kijkt dan of er alsnog reden is om een gebouw te toetsen aan de aardbevingsnorm. Bij de eerste LOOV-opname hebben bureaus de opdracht gekregen om vooral te signaleren of er afwijkingen door verbouwingen of aanzienlijke schade worden waargenomen. Wanneer dit het geval is, dan wordt door het ingenieursbureau onderbouwd waarom het gebouw wel of niet op de lijst van te beoordelen panden zou moeten worden geplaatst. Pas op dat moment speelt de seismische belasting een rol bij het advies om wel of niet tot beoordelen over te gaan.

Als er aanleiding voor nader onderzoek is, dan wordt het adres toegevoegd aan de werkvoorraad van NCG. Via een tussentijdse wijziging wordt het adres door de gemeente administratief toegevoegd aan het lokale plan van aanpak. De toegevoegde adressen gaan in principe mee in de reguliere prioritering van naburige projecten, tenzij er sprake is van een bijzondere situatie.

3.6. Dorpsgerichte versterkingsaanpak

Door de gemeente en NCG is in 2022 een dorpsgerichte versterkingsaanpak ontwikkeld voor, in eerste instantie, vier dorpen: Garrelsweer, Zeerijp, Wirdum en Leermens. De aanleiding is dat er in de kern van het aardbevingsgebied nog een forse versterkingsopgave resteert en we bewoners sneller perspectief en zekerheid willen bieden. We willen daarnaast zorgen voor meer voortgang en vooral continuïteit in de uitvoering van de versterkingsopgave in deze dorpen. Deze dorpen hadden in het Plan van aanpak '21/'22 al een hoge prioriteit voor het starten van de uitvoering en een relatief groot aantal woningen in deze dorpen had al een versterkingsadvies.

Elk dorp heeft een eigen dorpssteam met daarin gemeente, NCG en aannemer. Dit dorpssteam is verantwoordelijk voor de gehele dienstverlening aan het dorp. Dus van bewonersbegeleiding van ontwerp tot bouwen en van financiële controle tot besluitvorming. Het dorpssteam heeft voldoende bevoegdheden om te handelen. Het dorpssteam heeft een eigen vaste plek in het dorp en de leden zijn eenvoudig bereikbaar voor de inwoners van het dorp. Het dorpssteam betreft de bewoners bij het maken van een dorpsversterkingsplan. Dit plan bestaat uit een planning van de versterking van het gehele dorp. Ook wordt er gekeken naar de werkzaamheden die gepland zijn of worden in de openbare ruimte.

Kern van de dorpsgerichte versterkingsaanpak is dat er weer gebiedsgericht gewerkt kan en mag gaan worden, nadat sinds 2018 de focus heeft gelegen op de objectgerichte aanpak waarin alleen het risicoprofiel van een pand van belang was. We willen met de dorpsgerichte aanpak voorkomen dat de uitvoering van de versterking kriskras door een dorp plaatsvindt. Waarbij dan bijvoorbeeld het gehele dorp meerjarig te maken krijgt met bereikbaarheidsissues, onduidelijke plannings en langdurige overlast.

3.7. Meerjarenversterkingsplanning (MJVP)

In 2020 is met het Rijk afgesproken om een (regionale) Meerjarenversterkingsplanning (MJVP) op te stellen. Doel van het MJVP is om inzicht te geven in de totale opgave en de tijd en capaciteit die ervoor nodig zal zijn om de operatie af te ronden. Daarnaast kan het instrument door NCG gebruikt worden om meerjarige afspraken te maken met bijvoorbeeld aannemers over de hoeveelheid beschikbaar werk, kan door nutsbedrijven vooruit gepland worden en is een betere planning te maken voor de behoefte aan tijdelijke huisvesting.

In 2021 is gestart met het opstellen van het MJVP, waarbij gemeente en NCG nauw hebben samengewerkt. Er is een belangrijke samenhang tussen dit lokale plan van aanpak en het MJVP. Waar het MJVP tot doel heeft om een meerjarig inzicht te bieden in de planning van de totale opgave, is het plan van aanpak de concrete opdracht aan NCG voor een jaar. De door de gemeente bepaalde kaders voor prioritering van de opgave zijn in beide plannen hetzelfde en er wordt met dezelfde verdeling van de beschikbare capaciteit gerekend.

In 2022 en 2023 is verder gewerkt aan de doorontwikkeling van het MJVP. Er zijn wel een aantal kanttekeningen te plaatsen. Er blijven namelijk veel onzekerheden in het model zitten, omdat met aannames en gemiddelden wordt gewerkt. Bovendien speelt het uitgangspunt van het Rijk dat de versterking in Eemsdelta in 2028 afgerond dient te zijn, een grote rol. Dit is een probleem omdat de aannames nogal eens afwijken van de realiteit. De vertraging in het opleveren van de (juiste) (her)beoordelingen leidt bijvoorbeeld tot veel problemen in de planning voor de uitvoering.

In 2023 constateerden we dat de meerjarige planning hiaten vertoonde. Teveel uitvoeringsprojecten in eenzelfde wijk of dorp stonden op hetzelfde moment gepland. In de uitvoering zouden we tegen grote problemen aanlopen en de grens van wat een dorp of wijk binnen een bepaalde periode aan zou kunnen, zou worden overschreden. Daarom is de fasering van projecten die nog niet zijn gestart opnieuw tegen het licht gehouden, en op een realistischer manier meerjarig gepland. Hierbij zijn de bestaande uitgangspunten ten aanzien van prioritering uit het plan van aanpak in stand gebleven. In paragraaf 7.5 wordt het meerjarenbeeld voor Eemsdelta uit de meest recente versie van het MJVP (concept september 2023) weergegeven.

Belangrijk: De prioritering van lopende projecten en projecten die al in opdracht waren gegeven aan NCG om mee te starten, is niet veranderd.

3.8. Wijziging Tijdelijke wet Groningen

Op 1 juli 2023 is de Tijdelijke wet Groningen (TwG) gewijzigd en heeft de versterking daar een plaats in gekregen. De wet heeft als doel om te zorgen voor veilige gebouwen in Groningen. Ook legt de wet vast dat de versterkingsopgave een publieke verantwoordelijkheid is. En geeft de wet meer duidelijkheid aan bewoners over het versterkingsproces en hun rechten daarin. Bijlage 2 bevat een overzicht van een aantal veranderingen.

Het doel van de wet was om de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) definitief uit het systeem te halen en de versterking – net als eerder de schadeafhandeling – volledig in publieke handen te leggen. Daarnaast wordt de bevoegdheidsverdeling tussen overheden geregeld en de versterkingsoperatie publiekrechtelijk vastgelegd. De besluitvorming wordt van opname tot uitvoering belegd bij NCG.

De prioritering van de versterkingsopgave is belegd bij de gemeente, zoals eerder ook al het geval was. Gemeenten hebben een beter zicht op de situatie van bewoners en de overige (gemeentelijke) ontwikkelingen die op bewoners afkomen. In de vorm van een programma van aanpak⁸ geeft de gemeente de versterkingsopgave, samen met NCG, vorm. Het programma van aanpak geeft het kader voor de uitvoering van de versterkingsopgave en bevat de prioritering van de opname, beoordeling en uitvoering van de versterking. Daarmee behouden de gemeenten een centrale rol in de versterkingsopgave en kan invulling worden gegeven aan het koppelen van de versterkingsopgave aan lokale initiatieven. Als gemeente hechten wij sterk aan de kaderstellende rol in de uitvoering die in de wet bij de gemeenten is belegd.

8) De wet spreekt van een 'programma van aanpak'. Wij blijven desalniettemin de term 'plan van aanpak' gebruiken omdat deze term bekend is. Zie ook voetnoot 2.

4. Kadern voor prioritering

De gemeente heeft sinds 2019 een opdrachtgeversrol richting NCG. Via het gemeentelijke plan van aanpak geeft de gemeente een opdracht aan NCG om de versterkingsoperatie een bepaalde volgorde aan te pakken. In de beginfase was dit een lastig proces, onder meer omdat we ook nog te maken hadden met uitvoeringsorganisatie Centrum Veilig Wonen. Het beperkte zich in eerste instantie ook alleen tot prioritering binnen opname en beoordeling. Vanaf 2021 is ook een prioritering binnen de uitvoeringsfase toegevoegd.

De gemeente heeft geen gemakkelijke rol. Het liefst zouden we willen dat iedereen die dat wil, direct aan de beurt kan zijn. Maar dat kan helaas niet. Daar komt bovendien de complicerende factor bij dat de gemeente Eemsdelta geen echte sturingsmogelijkheden heeft bij het vergroten van de capaciteit. Uitvoering is immers een taak van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), die valt onder het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Waar in eerdere jaren de beschikbare capaciteit voor beoordelingen de beperkende factor was, ligt de druk de laatste jaren bij de uitvoeringscapaciteit.

In het Plan van aanpak 2021-2022 Eemsdelta is een prioriteringssysteem vastgesteld waarmee wordt bepaald in welke volgorde de verdere versterkingsoperatie in basis zou moeten plaatsvinden. Deze volgorde is gebaseerd op de eerdere lokale plannen van aanpak van 2019 en 2020 van de voorgangers van Eemsdelta. We hanteren ook in het Plan van aanpak 2024 deze prioriteringssysteem. Voor de helderheid worden deze uitgangspunten hieronder nogmaals herhaald.

4.1. Uitgangspunten

Om tot verantwoorde en samenhangende keuzes te komen, zijn een aantal basisuitgangspunten in de prioritering geformuleerd die de gemeente Eemsdelta hanteert in het plan van aanpak. Deze uitgangspunten zijn hieronder uitgewerkt, waarbij de volgorde niet direct een rangorde aangeeft. Situaties waarop meerdere uitgangspunten van toepassing zijn, wegen in de regel zwaarder.

- a) Toezeggingen aan inwoners nakomen;
- b) Risicogestuurd werken;
- c) Gebiedsgericht werken;
- d) Gezond verstand gebruiken.

a) Toezeggingen aan inwoners nakomen

In de afgelopen jaren zijn veel toezeggingen gedaan aan inwoners over versterking. Deze toezeggingen moeten worden ingevuld. Bij de prioritering wordt daarom rekening gehouden met de wachttijd van bewoners. Dat kan betrekking hebben op welke huizen worden beoordeeld, maar ook welke als eerste in uitvoering worden genomen. Hoe lang de wachttijd tussen de vorige en de volgende stap is, is daarin een belangrijke graadmeter. Desondanks moeten we ook constateren dat de wachttijd met de jaren oploopt, simpelweg omdat er te weinig uitvoeringscapaciteit is.

b) Risicogestuurd werken

In het verleden zijn verschillende risicomodellen gebruikt voor de prioritering: eerst 'van rij naar vrij', toen HRA en nu typologie. Er zijn overeenkomsten in de uitkomsten van deze modellen, maar ook verschillen. Alhoewel een model geen uitspraak kan doen over feitelijke (on)veiligheid van een gebouw, is het wel een element dat moet worden meegewogen. Inmiddels constateren we dat een vooraf ingeschat 'risico' een minder relevante factor is geworden. Het is namelijk alleen gebruikt om te prioriteren in het beoordelen van gebouwen. Als blijkt dat een gebouw niet aan de norm voldoet, moet het worden versterkt. Er wordt geen duiding gegeven hoe onveilig het gebouw is, of hoe je dat meet. Omdat bijna alle gebouwen inmiddels zijn beoordeeld, verliest dit uitgangspunt een beetje zijn waarde.⁹ Ook met het oog op het toenemende belang van gebiedsgericht werken, zoals ook geconcludeerd in het eindverslag van de parlementaire enquête.

⁹ In de bij de wet horende AMVB (Besluit Tijdelijke wet Groningen, art. 10c lid 1) wordt gesteld dat opname en beoordeling risicogestuurd vanuit het HRA/SDRA-model dienen te worden opgepakt. Het is een middel om de beoordelingen te prioriteren, niet per se de uitvoering.

c) Gebiedsgericht werken

In het versterkingsprogramma is gebleken dat een gebiedsgerichte uitvoering het meest wenselijk is. Zowel sociaal-maatschappelijk, als uitvoeringstechnisch. Op sommige plekken kan daarnaast een gebiedsopgave zijn die aanzet tot een bepaalde prioritering. Kortom, voor zover mogelijk en zonder dat dit leidt tot onoverkomelijke vertraging, willen we zoveel mogelijk gebiedsgericht werken. De eerste gebiedsaanpak onder de NCG van Hans Alders, maar ook de HRA, zijn daarnaast de hoeksteen geweest voor het doen van toezeggingen aan bewoners. Daarmee vullen de drie uitgangspunten (a, b en c) elkaar in feite aan en leiden ze vaak tot dezelfde prioritering.

d) Gezond verstand gebruiken

Te allen tijde moeten we ons gezond verstand blijven gebruiken. Dat geldt voor alle aspecten in het versterkingstraject. Op onvoorziene effecten, omstandigheden, veranderingen en situaties moeten we flexibel kunnen reageren. De regel zit hem vaak in de uitzondering. Daar moet naar bevind van zaken op gehandeld kunnen worden, zonder dat we vervallen in procedurele bezwaren. We passen dit uitgangspunt daarom nadrukkelijk toe op de uitkomsten die, op basis van de voorgaande drie criteria (a, b en c), worden gegenereerd in de Meerjarenversterkingsplanning (MJVP). Oftewel, er vindt altijd een gezond verstand-check plaats en we varen niet blind op een lijst die door een systeemproces is geproduceerd.

De afgelopen jaren is in de versterkingsoperatie duidelijk gebleken dat verwachtingen niet uitkwamen en planningen niet werden gehaald. Eemsdelta wil haar inwoners geen knollen voor citroenen verkopen, door toezeggingen te doen die niet kunnen worden waargemaakt. Daar komt bij dat de gemeente niet zélf aan het roer zit als het gaat om de feitelijke uitvoering van de operatie. Daarom doen wij geen beloftes aan inwoners wanneer zij exact aan de beurt zijn of wanneer ze precies weten waar ze aan toe zijn. De planningen zoals die in dit plan van aanpak zijn weergegeven, moeten dan ook op deze manier worden geïnterpreteerd.

4.2. Prioriteringsvolgorde

Bij de eerste Meerjarenversterkingsplanning (MJVP) die in 2021 is ontwikkeld, is een prioriteringsvolgorde opgesteld waarmee het MJVP kon worden ingevuld. Deze volgorde houdt rekening met de hiervoor beschreven uitgangspunten voor prioritering (gewekte verwachtingen, risicoprofiel, gebiedsgerichte aanpak, beleidskeuzes uit het verleden en gezond verstand).

In 2023 bleek dat de wijze van prioriteren in het MJVP in de nabije toekomst zou gaan leiden tot een onuitvoerbare opdracht. Hele dorpen en wijken zouden volgens die planning op hetzelfde moment worden versterkt. De prioriteringssystematiek wordt daarom enigszins aangepast, waarbij we nadrukkelijk rekening houden met wat een dorp of wijk in een bepaalde periode aan kan. Dit kan op adresniveau leiden tot een andere conceptplanning dan in het vorige MJVP.

Gebiedsgericht werken is hierbij het belangrijkste uitgangspunt. We willen een buurt op hetzelfde moment oppakken in de uitvoering: gesprekken starten, uitvoeringsplannen maken, koppelkansen bekijken en bouw in een logische fasering uitvoeren. Een 'hagelslag-aanpak', waarbij lukraak woningen op verschillende plekken in een dorp of wijk worden versterkt, is iets wat we niet willen. Dat leidt namelijk tot meer en langduriger overlast, is in de uitvoering moeilijker te organiseren en is bij het benutten van koppelkansen in de openbare ruimte ingewikkelder.

Per dorp of wijk is een fasering aangebracht van deelgebieden waar het uitvoeringsproces nog moet worden gestart. Aan de hand van de eerder vastgestelde gebiedsvolgorde wordt de fasering van die deelgebieden in het MJVP gezet.

In figuur 1 is de gebiedsvolgorde voor de prioritering weergegeven. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze gebiedsindeling slechts één van de ingrediënten is om adressen en projecten te prioriteren. Ook andere overwegingen kunnen een rol spelen, waardoor specifieke gebouwen of projecten hoger of lager in de feitelijke prioritering terechtkomen. Denk hierbij aan de eerdergenoemde elementen als looptijd, risicoprofiel, toezeggingen, gebiedsgerichte aanpak en gezond verstand. Het zegt bovendien niks over de projecten waar al aan wordt gewerkt; deze gaan gewoon door volgens de bestaande planning. Ook de conceptprojecten die al eerder in opdracht zijn gegeven, blijven gewoon bovenaan de lijst staan.

Belangrijk: Deze prioritering geldt alleen voor nieuwe projecten en niet voor lopende projecten of projecten waar al een opdracht voor is gegeven. Is een project gestart met uitvoering? Dan loopt dit proces gewoon door.

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat in de dorpen en wijken die het hoogst in de prioritering staan, al in 2016 is gestart met de gebiedsgerichte aanpak onder regie van NCG, en/of in 2018 een hoog percentage gebouwen met een (licht) verhoogd risicoprofiel hadden. In de dorpen en wijken met een lagere prioriteit is veelal pas recent of nog niet begonnen. Hier bevinden zich veel gebouwen met een normaal risicoprofiel (al dan niet binnen de versterkingscope).

Figuur 1: Gebiedsvolgorde prioritering Eemsdelta.¹⁰

Belangrijk: Deze volgorde is slechts één element van prioritering. Andere overwegingen spelen ook een rol in de uiteindelijke volgorde op adresniveau, waaronder:

- Toezeggingen en gewekte verwachtingen
- Looptijd/startdatum
- Risicoprofiel
- Gebiedsgerichte aanpak
- Gezond verstand

10) In Appingedam hebben we iedere buurt apart weergegeven in dit overzicht. In Delfzijl is er in de regel gekozen om dit op wijkniveau weer te geven, twee uitzonderingen daargelaten.

4.3. Zeer lichte versterkingsmaatregelen

Met het stoppen van de gaswinning zijn de versterkingsadviezen minder zwaar geworden. Waar in het begin heel veel adviezen leidden tot sloop-nieuwbouw, is dat geleidelijk steeds minder geworden. Onder de laatste norm worden ook veel gebouwen 'op norm' verklaard. Dat betekent dat ze niet versterkt hoeven te worden. Er zijn ook gebouwen waarbij de maatregelen als zeer licht zijn te bestempelen. Denk hierbij aan het aanbrengen van enkele muurankers, het herstellen van metselwerk in een muur, het repareren van betonrot, of het verankeren van een ornament.

Het is de vraag of het wenselijk is dat de uitvoering van dit soort lichte versterkingsmaatregelen de vastgestelde prioritering (en gebiedsgerichte aanpak) stringent moet volgen, als die uitvoering volgens de vastgestelde prioritering/planning nog jaren op zich laat wachten. Is het redelijk dat een inwoner nog 5 jaar moet wachten voordat zo'n simpele versterking wordt uitgevoerd? Tegelijkertijd geldt dat NCG door het Rijk vooral wordt gestuurd op het behalen van aantallen, en niet op inhoud. Als veel capaciteit wordt ingezet op het aanpakken van dergelijke lichte maatregelen, en daardoor de zaken blijven liggen waar meer moet gebeuren of waar inwoners al veel langer wachten, is dat ook niet wenselijk.

De gemeente Eemsdelta heeft NCG gevraagd in beeld te brengen wat de impact van de versterkingsadviezen op de nieuwste norm is. En hoe zich dit verhoudt tot de totale opgave. Vervolgens wordt bekeken of het mogelijk – en wenselijk – is om een aparte werkstroom in te richten voor zeer lichte versterkingsmaatregelen. NCG heeft in eerste aanleg aangegeven een aparte aanpak te kunnen ontwikkelen die relatief weinig organisatiecapaciteit vergt, maar waarin de zeer lichte maatregelen wel – los van de prioritering – zouden kunnen worden uitgevoerd. Voor het jaar 2024 is er capaciteit om 180 adressen op deze wijze naar uitvoering te brengen.

We vinden het van groot belang dat we de randvoorwaarden voor een dergelijke aanpak gezamenlijk met NCG vaststellen. Daarbij blijft het uitgangspunt dat gebiedsgericht werken centraal staat, waarop deze aparte werkstroom een aanvulling kan zijn. De besluitvorming hierover vindt plaats via de lokale stuurgroep versterking.

Belangrijk: Gemeente en NCG werken een kader uit waarmee een beperkt aantal zeer lichte versterkingen los van de bestaande prioritering kan worden uitgevoerd. Dit kader wordt vastgesteld in de lokale stuurgroep versterking.

5. Opname en Beoordeling

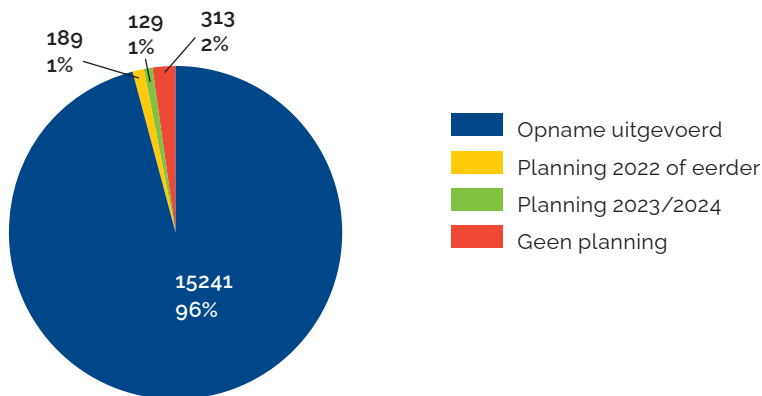
In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het onderdeel opname en beoordeling.¹¹ Opname betekent feitelijk dat een bouwkundig inspecteur bij een gebouw langsgaat om te bekijken hoe het gebouw in elkaar zit. In het verleden waren dat soms zeer uitgebreide opnames, maar inmiddels is gebleken dat een eenvoudiger opname soms ook volstaat. Beoordeling betekent dat op basis van berekeningen of op basis van de typologieaanpak, wordt bepaald of het gebouw voldoet aan de geldende aardbevingsnorm (NPR 9998:2020). Als een gebouw niet aan de norm voldoet, wordt een versterkingsadvies gemaakt. Bij de "Praktijkaanpak 2.0" wordt bij lichte versterkingen ook direct een uitvoeringsontwerp gemaakt. Bij een deel van de gebouwen die onder een oude norm zijn beoordeeld, bestond de mogelijkheid om een herbeoordeling aan te vragen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de nieuwste norm.

5.1. Stand van zaken en prognose

5.1.1. Opnames

De meeste opnames van de adressen binnen de versterkingsscope (15.872) zijn inmiddels uitgevoerd. Een klein deel resteert, hieronder vallen ook uitstellers of weigeraars (zie figuur 2). Er moeten evenwel ook nog aanvullende opnames worden uitgevoerd bij gebouwen die niet binnen de typologieaanpak bleken te passen (zie paragraaf 3.3 en 3.4). Deze 1.100 opnames zijn niet in onderstaande cijfers opgenomen, omdat er al een eerdere opname is uitgevoerd (peildatum 27 november 2023).

Het is overigens goed mogelijk dat veel mensen binnen onze gemeente zich nog afvragen wanneer die inspectie nu komt. De kans is aanzienlijk dat een woning dan niet in de versterkingsscope zit. Aangezien het Rijk inwoners daar niet over informeert, zouden velen nog in het ongewisse kunnen zijn. Wij pleiten ervoor dat onze inwoners door het Rijk worden geïnformeerd als hun woning niet in het versterkingsprogramma is opgenomen (zie ook paragraaf 3.5).

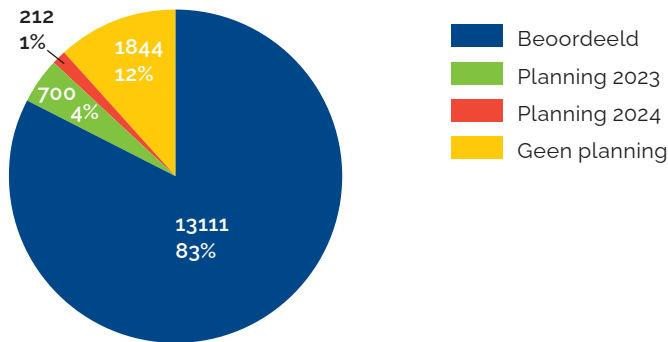
Figuur 2: Stand van zaken opnames in de gemeente Eemsdelta, peildatum 27 november 2023.

5.1.2. Beoordelingen

Zoals in hoofdstuk 3 reeds is aangegeven is het NCG niet gelukt om alle beoordelingen in 2023 af te ronden. Zoals we in het Plan van aanpak 2023 al aangaven vonden we deze toezegging toen al weinig realistisch. Helaas is die scepsis uitgekomen. Er waren simpelweg te veel tegenvallers de afgelopen jaren om dit te realiseren.

Dat wil niet zeggen dat er geen stappen zijn gemaakt. Er zijn een flink aantal beoordelingen en herbeoordelingen opgeleverd. De werkvoorraad is het afgelopen jaar echter ook weer gegroeid, door gebouwen die onterecht op norm waren verklaard, toevoegingen aan de scope en nieuwe herbeoordelingen. Figuur 3 geeft de stand van zaken aan op 27 november 2023. Een prognose is lastig te maken op dit moment, omdat er veel missende planningen zijn bij NCG. Volgens de geregistreerde planningen zouden er in 2023 nog 700 beoordelingen worden opgeleverd, plus een onbekend aantal via de zogenaamde "Praktijkaanpak 2.0" (zie paragraaf 3.4).

11) Voorheen ook wel 'inspectie en engineering' genoemd, nu soms ook 'opname en normering' genoemd.

Figuur 3: Stand van zaken beoordelingen in de gemeente Eemsdelta, peildatum 27 november 2023.

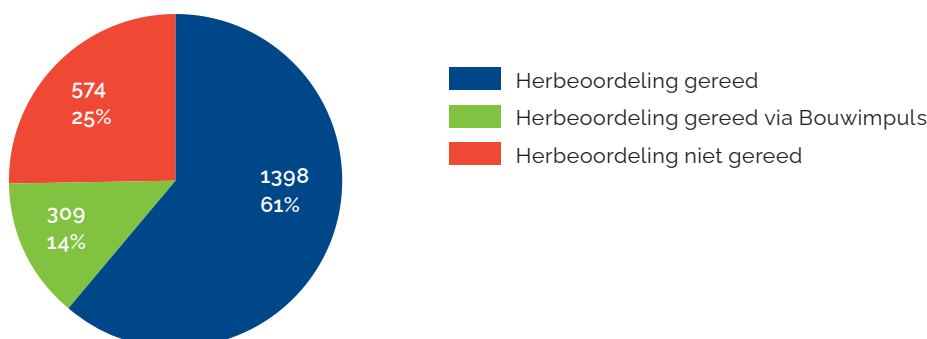
Overigens betekent het vaststellen van een beoordeling nog niet dat deze ook met de eigenaar is gedeeld. Geregeld laat dit nog te lang op zich wachten is het beeld. Wij vinden het van belang dat ook wordt getoond wat daadwerkelijk met de eigenaar is gedeeld.

5.1.3. Herbeoordelingen

De bestuurlijke afspraken van november 2020 bieden aan eigenaren van woningen die een versterkingsadvies op een oudere norm hebben (ook wel 'Blok A' genoemd), de mogelijkheid om een herbeoordeling van hun versterkingsadvies te vragen. Op basis van de nieuwere inzichten zijn er vaak minder of zelfs geen versterkingsmaatregelen nodig voor deze gebouwen. In totaal (hele provincie) kwamen 7.259 adressen in aanmerking voor een herbeoordeling.

NCG schatte destijds in dat in totaal 3.000 adressen moesten worden herbeoordeeld. Dat blijken er nu 3.500 tot 4.000 te zijn, meer dan verwacht. De herbeoordelingen zouden in 2021 en 2022 moeten worden uitgevoerd, maar dat is bij lange na niet gelukt. Aan de ene kant kostte het proces vóór de aanvraag van een herbeoordeling veel meer tijd dan verwacht. Aan de andere kant duurt ook de oplevering van het herbeoordelingsrapport vaak onredelijk lang. Bij de projecten die van start moesten gaan heeft dit gezorgd voor aanzienlijke vertraging. Er lijkt veel te weinig aandacht en prioriteit te zijn gegeven aan het snel en tijdig opleveren van deze herbeoordelingen.

Op 27 november 2023 waren binnen Eemsdelta 2.281 herbeoordelingsaanvragen toegekend. Inmiddels is bij driekwart een herbeoordeling opgeleverd (inclusief 13% die via Bouwimpuls is herbeoordeeld). Bij enkele tientallen adressen moet de aanvraag nog worden goedgekeurd. Er moeten nog ongeveer 650 herbeoordelingen worden uitgevoerd, een flink aantal – al is het wel snel minder geworden.

Figuur 4: Stand van zaken toegekende herbeoordelingen in de gemeente Eemsdelta, peildatum 27 november 2023.

Belangrijk: Eigenaren die een herbeoordeling hebben aangevraagd moeten snel duidelijkheid krijgen. NCG moet hier, na de beoordelingen die nodig zijn om de uitvoering te starten, prioriteit aan geven.

5.2. Toevoegingen aan de versterkingsscope

Tussen 1 oktober 2022 en 1 oktober 2023 zijn 24 adressen binnen Eemsdelta toegevoegd aan de scope van NCG via Loket opname op verzoek (LOOV, zie ook paragraaf 3.5.2), bovenop de 59 adressen die voor 1 oktober 2022 waren toegevoegd. De 24 adressen zijn allemaal opgenomen in het gemeentelijk Plan van aanpak 2023 via een tussentijdse wijziging. Deze adressen zijn dus in opdracht gegeven aan NCG om te beoordelen. Tussen 1 oktober en 1 december 2023 zijn 2 adressen door NCG toegevoegd via LOOV. Deze adressen worden via dit plan van aanpak in opdracht gegeven aan NCG om te beoordelen. Uitgangspunt is dat toekomstige nieuwe LOOV-adressen via een tussentijdse wijziging aan het plan worden toegevoegd en in opdracht worden gegeven voor opname en beoordeling. Inmiddels zijn 17 beoordelingen van LOOV-adressen vastgesteld, waarvan 8 'op norm'.

Daarnaast zijn uit de publieke Seismische Dreigings- en Risicoanalyse (SDRA) van 2022, 2 adressen binnen Eemsdelta naar voren gekomen waar een mogelijk risico bestaat. Uit de SDRA van 2023 kwamen 13 adressen naar voren. Deze adressen zijn door NCG inmiddels aan de scope toegevoegd. Hierbij zien wij overigens dat er 3 nieuwbouwwoningen zijn toegevoegd die aantoonbaar aardbevingsbestendig zijn gebouwd. Wij vinden het bijzonder dat het ministerie van EZK erop staat deze adressen onnodig toe te voegen.

Tot slot bestaat de mogelijkheid om, in specifieke situaties, als gemeente adressen toe te voegen aan de versterkingsscope van NCG (art. 10c lid 4 Besluit TwG). Dat moet echter wel met valide argumenten omkleed zijn. Zo zijn in het Plan van aanpak 2021-2022 71 woningen toegevoegd omdat deze identiek waren aan naastgelegen woningen die al wel in het versterkingsprogramma waren opgenomen. Wij achten het niet uitlegbaar dat, wanneer woningen identiek gebouwd zijn, sommige woningen wel een beoordeling krijgen en andere niet.

Onlangs hebben we drie situaties geconstateerd waarbij dit wederom het geval is. Het betreft 9 twee-onder-een-kapwoningen en 24 (half) vrijstaande woningen (zie tabel 1). In een geval is een woning onder een oudere norm versterkt, in het tweede geval is gebleken dat de naastgelegen woning niet aan de nieuwste norm voldoet, en in het derde geval is nog geen beoordeling gereed. Deze 33 adressen voegen we toe aan de meerjarige planning en daarmee aan de versterkingsoperatie.

Plaats	Aantal
Appingedam	4
Delfzijl	24
Farmsum	5
Totaal	33

Tabel 1: Adressen toe te voegen aan de versterkingsscope.

5.3. Beschikbare capaciteit 2024

In het verleden was de beschikbare beoordelingscapaciteit een groot knelpunt. Om de beperkte capaciteit te verdelen zijn er regionaal afspraken gemaakt over de verdeling van die capaciteit. Inmiddels zitten we in een andere situatie. Er zijn meer versterkingsadviezen beschikbaar (in theorie tenminste) dan er kunnen worden uitgevoerd.

Tegelijkertijd hebben we al geconstateerd dat tot nu toe te vaak versterkingsadviezen zijn opgeleverd, die nog niet nodig waren. Terwijl versterkingsadviezen die wel nodig waren om een project te kunnen starten, niet of niet tijdig zijn opgeleverd. Dat heeft veel te maken met de niet ingeloste verwachtingen van de typologieaanpak, maar onzes inziens ook door onvoldoende sturing binnen NCG op gebiedsgerichte uitvraag van beoordelingen conform ons plan van aanpak.

In de prognoses die in 2020/2021 werden gegeven, zouden eind 2023 alle versterkingsadviezen beschikbaar moeten zijn. Dat is niet gehaald, onder andere doordat er veel meer klassieke beoordelingen moesten worden gemaakt dan verwacht. Deze verwachting spraken we in het vorige plan van aanpak al uit.

In principe zou NCG alle resterende beoordelingen binnen Eemsdelta in 2024 toch af moeten kunnen ronden. Het gaat om 2.750 beoordelingen en 650 herbeoordelingen. NCG geeft zelf aan dat dit mogelijk is. We willen graag vertrouwen op die belofte, maar houden desondanks een slag om de arm. Het is te vaak voorgekomen dat verwachtingen niet konden worden ingelost. Daarbij wijzen we op het aantal herbeoordelingen dat nog moet plaatsvinden, het grote aantal gebouwen dat nog via de Praktijkaanpak 2.0 wordt opgepakt, en de adressen die pas kortgeleden (opnieuw) in beeld zijn gekomen via 'Veiligheid voorop' en/of nog steeds wachten op een opname. Voor een klein aantal adressen geldt zelfs dat een reguliere beoordeling nog moet worden ingekocht. Het gaat daarbij met name om niet-woningen, zoals bedrijfsgebouwen.

Het gegeven dat niet alle beoordelingen eind 2023 beschikbaar waren, betekent niet alleen dat een deel van onze inwoners nog steeds niet weet waar ze aan toen zijn, maar heeft ook als gevolg dat we nog steeds geen volledig inzicht hebben in hoe groot en omvangrijk (qua maatregelen) de versterkingsopgave nog is. Pas als van alle gebouwen helder is of ze versterkt moeten worden en zo ja, in welke mate, kan een meer betrouwbare planning voor de uitvoering van die versterking worden gemaakt.

Belangrijk: NCG moet alles op alles zetten om alle beoordelingen en herbeoordelingen in 2024 op te leveren.

5.4. Opdracht opname en beoordeling 2024

Via de eerdere Meerjarenprogramma's van NCG en gemeentelijke plannen van aanpak, zijn alle adressen in Eemsdelta binnen het versterkingsprogramma, in opdracht gegeven voor opname en beoordeling. Adressen die tot en met augustus 2023 aan de scope van NCG zijn toegevoegd, zijn via een tussentijdse wijziging van het Plan van aanpak 2023 in opdracht gegeven om op te nemen en te beoordelen. Na augustus zijn nog 15 adressen aan de scope toegevoegd via de SDRA. Hier bevinden zich een aantal adressen tussen waar geen versterking nodig is (bijvoorbeeld omdat het aardbevingsbestendige nieuwbouw betreft). 2 adressen zijn na 1 oktober 2023 via LOOV aan de scope toegevoegd. 33 adressen worden via dit plan van aanpak aan de scope toegevoegd (zie paragraaf 5.2). De opdracht aan NCG is om al deze nieuwe adressen in 2024 te beoordelen (zie tabel 2).

Plaats	Aantal
Appingedam	5
Delfzijl	24
Bierum	1
Farmsum	5
Holwierde	3
Krewerd	1
Spijk	5
Wagenborgen	1
Totaal	45

Tabel 2: Opdracht opname en beoordeling 2024 nieuwe adressen in de scope.

Deze kleine opdracht betekent niet dat alle beoordelingen al gereed zijn. Nog steeds heeft 17% van de adressen in het versterkingsprogramma géén versterkingsadvies met maatregelen erin. Daarnaast wachten nog 650 adressen met een ouder versterkingsadvies, op een herbeoordeling. Ook dat is een aanzienlijk aantal. Eind november 2023 moesten dus in totaal nog 3.400 (her)beoordelingen worden vastgesteld.

Worden alle nog resterende beoordelingen en herbeoordelingen dan ook daadwerkelijk opgeleverd in 2024? Dat is niet met zekerheid te zeggen. De daadwerkelijke prestaties van het afgelopen jaar laten zien dat het zou moeten kunnen, maar dat het geen zekerheid is.

Ook al is de opdracht aan NCG meer dan duidelijk, wij willen nogmaals benadrukken dat het van groot belang is dat NCG de beoordelingen zo spoedig mogelijk levert. Daarbij geven we NCG expliciet de opdracht om de nog niet geleverde beoordelingen en herbeoordelingen, op te leveren in de volgorde zoals we die hebben vastgelegd in de prioritering binnen het MJVP. Daarbij stellen we vast dat er in het verleden onvoldoende is gestuurd om de juiste versterkingsadviezen als eerste op te leveren.

Belangrijk: NCG krijgt expliciet de opdracht om de nog niet geleverde beoordelingen en herbeoordelingen, op te leveren in de volgorde zoals we die hebben vastgelegd in het MJVP.

6. Uitvoering versterking 2024

Het opname- en beoordelingstraject leidt tot een beoordeling, waarmee het uitvoeringstraject kan worden gestart.¹² De uitvoeringscapaciteit bij NCG is echter beperkt, waardoor keuzes moeten worden gemaakt over welke projecten als eerste worden opgepakt. Er worden namelijk structureel meer versterkingsadviezen opgeleverd dan NCG kan uitvoeren, waardoor het noodzakelijk is de uitvoering over meer jaren te verdelen.

Het is een gemeentelijke taak om de uitvoering binnen het versterkingsprogramma in een bepaalde volgorde te zetten. Dat is een ingewikkelde opgave, omdat er zoveel verschillende factoren meespelen die van invloed kunnen zijn op de noodzakelijke opdracht. De gemeente geeft via het lokale plan van aanpak de NCG opdracht om te starten met het uitvoeringsproces van de versterking op een bepaald adres in een jaar. Let op: dat is geen opdracht om dat jaar te gaan bouwen, of bijvoorbeeld een uitvoeringsontwerp klaar te hebben. Het is een opdracht om een projectplan te schrijven en met de bewoners om tafel te gaan zitten over wat er moet gaan gebeuren.

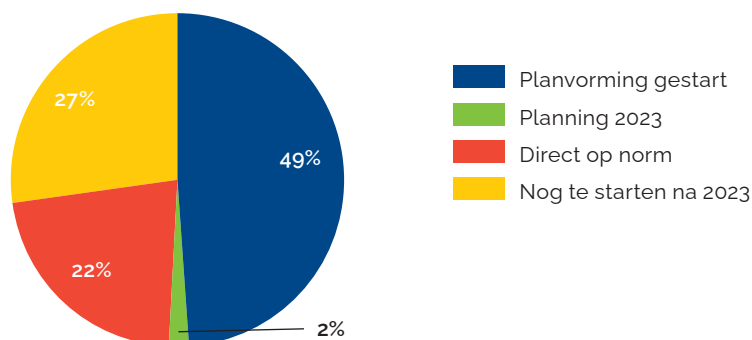
Voorop staat: wat al is gestart, loopt door. Op dit moment is NCG, zeker wat voor onze inwoners zichtbaar is en waar wordt gebouwd, nog steeds bezig met de oudere batches en programma's. Langzaamaan zien we ook 'nieuwere' projecten naar uitvoering gaan, al is 'nieuw' relatief (sommigen wachten ook al jaren).

Zoals eerder aangegeven, zijn in het MJVP alle gebouwen geclusterd tot projecten. In 2021 is een eerste clustering gemaakt van concept-projecten. In 2023 is geconstateerd dat deze op onderdelen moest worden aangepast omdat er binnen wijken en dorpen onvoldoende rekening was gehouden met fasering. Ook is de situatie, als gevolg van niet- of pas laat geleverde versterkingsadviezen, anders dan halverwege 2021 werd verwacht. De concept-projecten zijn op volgorde gezet op basis van de eerder vastgestelde prioriteringsvolgorde van dorpen en wijken en een logische gebiedsfasering daarbinnen. De clustering binnen concept-projecten in het MJVP is een hulpmiddel en heeft een voorlopige status.

In dit hoofdstuk kijken we naar de projecten die nog naar het uitvoeringsproces moeten worden gebracht. Hierbij gaan we ervan uit dat in de loop van 2024 alle versterkingsadviezen (inclusief herbeoordelingen) beschikbaar zullen zijn.

6.1. Stand van zaken en prognose

Op 27 november 2023 was bij 7.750 adressen in Eemsdelta het planvormingsproces gestart. Dat betekent dat er nog bij 4.600 adressen moet worden gestart (een klein deel hiervan voldoet waarschijnlijk aan de norm). Daarnaast is gebleken dat 3.500 adressen aan de norm voldoen. De verwachting van NCG is dat in 2023 nog 200 adressen starten met planvorming (zie figuur 5).

Figuur 5: Stand van zaken start uitvoeringsproces in de gemeente Eemsdelta, peildatum 27 november 2023.

12) Gebouwen die aan de norm voldoen gaan het uitvoeringstraject uiteraard niet in.

Als wordt gekeken naar de resultaten in 2023, ten opzichte van de toezeggingen, lijkt het erop dat NCG in de buurt van de doelstelling zou kunnen komen. In 2023 zou NCG bij 1.150 adressen het planvormingsproces starten; momenteel staat de teller op 850. In de laatste maand van 2023 staan nog zo'n 250 adressen in de planning om te starten.

Ondanks de enigszins positieve cijfers zijn er toch enkele kanttekeningen te plaatsen. Nog steeds lopen we er tegenaan dat niet de juiste versterkingsadviezen worden opgeleverd. Projecten kunnen niet worden gestart omdat niet alle (her)beoordelingen binnen zijn. Om op papier toch resultaten te boeken, worden soms losse adressen in de laatste maanden alvast administratief gestart door NCG. Maar dat betekent niet dat een projectleider ook daadwerkelijk aan de slag kan en gaat. Het is immers noodzaak om gebiedsgericht te werken en een te groot deel van het project ontbreekt nog. Wij achten het risicovol als dit op grotere schaal gebeurt, omdat het feitelijke werk wel gewoon doorschuift naar de toekomst. De kans is aanwezig dat dit dan een knelpunt oplevert.

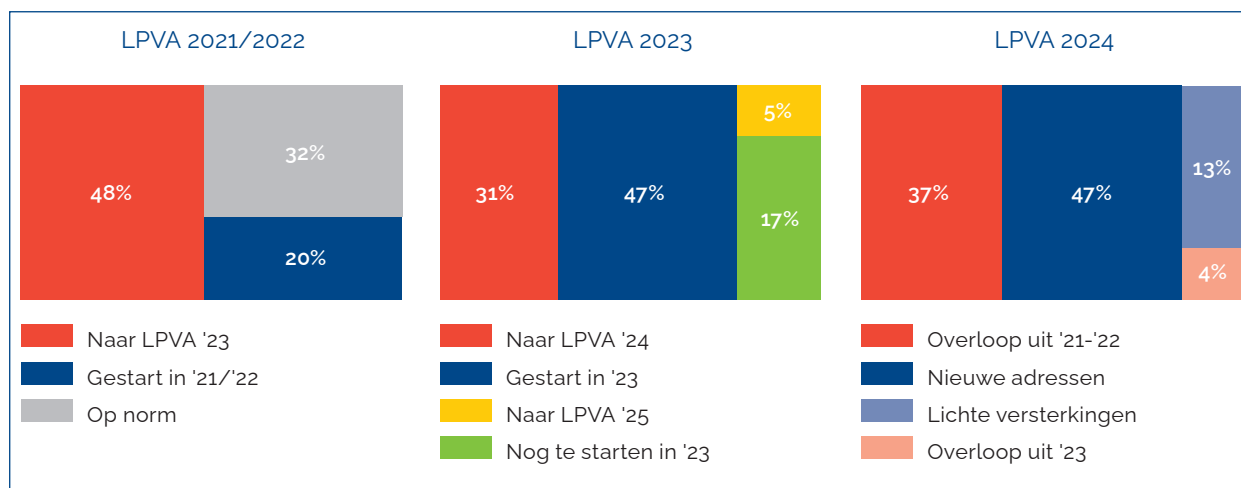
Om de operatie niet te laten stilvallen zijn in 2023 diverse projecten met liggende versterkingsadviezen uit de lijst van 2024 naar voren gehaald. Deze 93 adressen worden via Bouwimpuls naar uitvoering gebracht. Ook zijn aan het einde van het jaar adressen uit de conceptlijst voor 2024, reeds gestart door NCG.

Tevens zijn er netto 79 adressen toegevoegd aan de opdracht van 2023. Dit zijn voornamelijk adressen uit sectorale programma's zoals agro (24), erfgoed (16) en MKB (3). Hier was meer capaciteit beschikbaar dan gedacht. Daarnaast was er sprake van administratieve correcties (24) en adressen waar sprake was van een maatschappelijk/uitvoeringstechnisch belang (12).

We hebben echter te maken met nog een fikse tegenvaller. Bij het opstellen van het Plan van aanpak 2023 in september 2022 werd door NCG aangegeven dat circa 1.000 adressen uit het voorgaande plan, moesten worden doorgeschoven naar 2023. Daaronder zat de aanname dat NCG eind 2022 zo'n 900 adressen zou zijn gestart uit de opdracht. Achteraf is gebleken dat dit (wederom) te rooskleurig was ingeschat. De teller is blijven steken op 600, waardoor de 'overloop' naar 2023 geen 1.000 adressen maar 1.300 was. Hier zijn eind 2023 nog eens 100 adressen bijgekomen die in 2021/2022 onterecht op norm zijn verklaard.

Het gevolg is dat de oorspronkelijke opdracht uit '21-'22 (die voor een aanzienlijk deel is doorgeschoven naar het Plan van aanpak 2023) nog steeds niet is afgerond. In het Plan van aanpak 2023 was nauwelijks capaciteit om nieuwe projecten te starten. En ook in 2024 is nog een aanzienlijk deel van de beschikbare capaciteit nodig om de oude opdracht uit te voeren. Het doorschuiven van versterkingsprojecten, jaar na jaar en op grote schaal, baart ons grote zorgen.

Ook voor 2024 zal er geen garantie zijn dat NCG de hele opdracht kan uitvoeren, leert de ervaring tot nu toe. Want op veel terreinen kunnen er tegenvallers zijn. Tot en met 2023 was een belangrijk struikelblok het niet beschikbaar zijn van de juiste versterkingsadviezen en herbeoordelingen. Inmiddels lijkt projectcapaciteit een probleem te worden. Figuur 6 geeft een overzicht van de opdrachten uit de lokale plannen van 2021 t/m 2024 en hoeveel daarvan jaarlijks (niet) is uitgevoerd.

Figuur 6: Overzicht resultaten en 'overloop' uit de vorige plannen van aanpak in Eemsdelta.¹³

6.2. Beschikbare capaciteit 2024

NCG geeft aan dat er in 2024 capaciteit is om bij 1.265 adressen het planvormingsproces te starten. Een beperkt deel hiervan wordt gereserveerd voor gebouwen met zeer lichte versterkingsmaatregelen (zie paragraaf 4.3). Het betreft 180 adressen. Na 2024 zouden dan nog zo'n 2.500 adressen moeten starten.

Tot nu toe is de vooraf ingeschatte capaciteit altijd hoger geweest dan het aantal adressen dat in een jaar daadwerkelijk is gestart. Voor een deel komt dat omdat de versterkingsadviezen onvoldoende beschikbaar waren. Of de inschatting voor 2024 realistisch is, zullen we pas aan het einde van het jaar weten. Als gemeente hebben we evenwel geen andere keus dan af te gaan op hetgeen NCG aangeeft. Met het beschikbaar komen van alle versterkingsadviezen zal het manco van ontbrekende beoordelingen gelukkig grotendeels wegvallen. We zien evenwel een risico ontstaan verderop in het uitvoeringsproces. Als NCG niet uitkijkt, ontstaat er – wederom – een stuwmeer aan adressen die op de plank liggen zonder dat er echt iets gebeurt.

6.3. Opdracht start ontwerp en realisatie in 2024

Zoals hiervoor beschreven heeft NCG opnieuw te maken met vertraging in het starten van nieuwe uitvoerings-trajecten. Dit komt vooral omdat er meer gebouwen moeten worden versterkt dan vooraf door NCG werd ingeschat. Een deel van de beschikbare capaciteit voor 2024 is nodig om de opdracht uit het vorige plan van aanpak uit te voeren. Het gaat naar verwachting om 500 adressen. We handhaven de prioritering die we eerder hebben opgesteld, deze projecten blijven dus bovenaan staan. Dit heeft tot gevolg dat we 585 'nieuwe' adressen in opdracht kunnen geven aan NCG om mee te starten in 2024. Daar bovenop is dan nog ruimte voor 180 zeer lichte versterkingen (zie paragraaf 4.3). Ook geven we de 93 adressen die al in 2023 zijn gestart via Bouwimpuls, formeel in opdracht via dit plan (zie tabel 3).

Belangrijk: Projecten die in een eerder plan van aanpak in opdracht zijn gegeven voor start uitvoeringsproces, maar nog niet zijn gestart, behouden prioriteit.

¹³) Er zijn enkele aandachtspunten bij deze figuren.

- Aan het Plan van aanpak 2023 zijn tussentijds netto 79 adressen toegevoegd (grotendeels op verzoek van NCG). Het gaat vooral om sectorale programma's.
- De figuur LPVA '23 bestaat uit 166 adressen die 'nieuw' in opdracht waren gegeven, de latere aanvulling van 79 adressen en zo'n 1.400 adressen uit het vorige plan die nog versterkt moeten worden.
- Adressen uit het Plan '21-'22 die in 2023 'op norm' zijn verklaard, zijn meegerekend in de eerste figuur.
- 78 adressen kunnen pas in 2025 worden opgepakt. Twee derde vanwege een gebiedsfasering (met name dorpenaanpak), een derde betreft weigeraars of uitstellers.

Plaats Wijk	Aantal adressen
Appingedam	54
Centrum	18
Oling/Eendracht	11
Opwierde Noord	25
Delfzijl	25
Biessum	1
Centrum	1
Over de Gracht	1
Scheepvaartbuurt	14
Tuikwerd	8
Farmsum	1
Middelstum	10
Spijk	1
Westerwijtwerd	2
Totaal	93

Tabel 3: Tussentijdse aanvulling opdracht Bouwimpuls 2023.

De nieuwe projecten selecteren we op basis van de prioriteringsvolgorde, die is verwerkt in het MJVP. Daarnaast geven we ook adressen uit enkele sectorale programma's in opdracht, die volgend jaar zouden moeten starten. Tot slot voegen we enkele adressen toe waar een maatschappelijk belang is om te starten.

Via dit plan van aanpak geeft de gemeente Eemsdelta formeel opdracht aan NCG om in 2024 te starten met het uitvoeringsproces van 662 (nieuwe) adressen in verschillende projecten. In de opdrachtverlening houden we rekening met de kans dat een gebouw op norm wordt verklaard. Hierdoor is het totale aantal adressen dat in opdracht wordt gegeven iets hoger dan de aangegeven netto capaciteit. Tabel 4 geeft een overzicht per wijk/dorp van het aantal adressen dat in 2024 moet worden opgestart, conform de **nieuwe** opdracht. De dorpen en wijken met een klein aantal adressen in de opdracht betreffen voornamelijk gebouwen uit de sectorale programma's agro, erfgoed en MKB.

Het overzicht van de nieuwe opdracht kan wellicht verwarrend zijn, omdat de opdrachten uit vorige jaren er niet in zijn verwerkt. In bijlage 3 is daarom een overzicht opgenomen hoeveel adressen per dorp/wijk reeds in opdracht zijn gegeven en hoeveel nog niet. Dit levert een heel ander beeld op dan tabel 4.

Plaats Wijk	Aantal adressen
Appingedam	188
<i>Buitengebied</i>	8
<i>Centrum</i>	13
<i>Historisch Centrum</i>	3
<i>Oling/Eendracht</i>	71
<i>Opwierde Noord</i>	55
<i>Opwierde Zuid</i>	10
<i>Tjamsweer</i>	31
Delfzijl	96
<i>Biessum</i>	1
<i>Dethmerseiland</i>	4
<i>Fivelmonde</i>	4
<i>Fivelzigt</i>	21
<i>Scheepvaartbuurt Zuid</i>	36
<i>Tuikwerd</i>	30
Eenum	20
Farmsum	38
Garrelsweer	4
Garsthuizen	1
Holwierde	30
Huizinge	3
Loppersum	67
Losdorp	1
Meedhuizen	7
Middelstum	125
Oosterwijtwerd	21
Spijk	1
Stedum	20
Toornwerd	1
Wagenborgen	4
Westeremden	17
Westerwijtwerd	2
't Zandt	10
Zeerijp	1
Zijldijk	2
Eindtotaal	662

Tabel 4: Aantal nieuwe adressen per dorp/wijk in opdracht gegeven voor start uitvoeringsproces in 2024.

Belangrijk: Adressen die al in opdracht zijn gegeven aan NCG, staan niet in deze tabel

Mocht gedurende 2024 blijken dat er toch extra ruimte ontstaat in de uitvoeringscapaciteit, dan zullen nieuwe adressen via een tussentijdse wijziging in opdracht worden gegeven aan NCG.

Tot slot stellen we vast dat er waarschijnlijk ruimte is om, aanvullend op de adressen die nu in opdracht worden gegeven, 180 zeer lichte versterkingen uit te laten voeren. Omdat we niet weten welke adressen dit precies zijn, stellen we een kader op waarmee NCG aan de slag kan (zie ook paragraaf 4.3). Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat deze adressen de 'reguliere' opdracht in de verdrukking brengt, noch is het de bedoeling dat het leidt tot onrust en onredelijke overlast in een wijk/dorp. Voorwaarde zal daarom zijn dat de gemeente controleert of de door NCG geselecteerde adressen met lichte versterkingen in redelijkheid op dat moment kunnen worden uitgevoerd. De exacte kaders moeten nog worden vastgesteld.

6.4. Bouwimpuls

Begin 2020 zijn er afspraken gemaakt met de 'B6-aannemers' over het laten uitvoeren van een deel van de versterkingsopgave door deze partijen. Het ging daarbij om het uitvoeren van de op dat moment beschikbare versterkingsadviezen onder de noemer 'Bouwimpuls', maar ook om het oppakken van versterkingen van panden waar nog geen versterkingsadvies aanwezig was op basis van de bouwkundige expertise van de betrokken aannemers (Praktijkaanpak).

In Eemsdelta zijn in 2020 adressen geselecteerd waar op dat moment een versterkingsadvies van aanwezig was. Deze eerste werkstroom van Bouwimpuls omvat momenteel 423 adressen, in vier achtereenvolgende fases (tranches). Inmiddels is Bouwimpuls bezig met de vierde en laatste tranche uit de aanvankelijke opdracht. Tabel 5 geeft een overzicht van deze voortgang binnen het programma Bouwimpuls.

Voortgang versterking Bouwimpuls	O.b.v. versterkingsadvies	O.b.v. praktijkaanpak	Totaal
Gereed	172	113	285
Planning 2023	31	3	34
Planning 2024	81	7	88
Planning 2025	16	0	16
Totaal	300	123	423

Tabel 5: Stand van zaken voortgang Bouwimpuls (peildatum 27 november 2023).

Het oorspronkelijke aantal adressen was overigens ongeveer 100 hoger. Zo bleek dat Bouwimpuls geen sloop-nieuwbouw kon uitvoeren, en werden adressen van woningcorporaties ook weer teruggegeven aan NCG. Daarnaast zijn adressen teruggedaan naar NCG vanwege herbeoordeling, of omdat de eigenaar niet verder wilde met Bouwimpuls.

Het Rijk heeft in 2022 het contract met de B6 vernieuwd, waardoor er in 2023 ruimte kwam om zo'n 250-300 nieuwe adressen op te nemen in de bouwstroom van de B6 in Eemsdelta. Op basis van de uitgangspunten uit het Plan van aanpak 2023 zijn projecten geselecteerd. Daarbij is vooral gekeken naar ruimtelijke clustering, het voorkomen van nieuwe verschillen in de aanpak, en uitvoerbaarheid.

Het betreft voor twee derde adressen die reeds in een vorige plan van aanpak in opdracht zijn gegeven om te starten met het uitvoeringsproces (169 adressen). Het overige gedeelte (93 adressen) zit in de opdracht in het voorliggende plan van aanpak (zie tabel 3). In basis betreft het vooral enigszins geïsoleerde projecten.

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners op een gelijkwaardige wijze worden benaderd. Er zou geen verschil moeten zijn of de versterking nu door NCG of Bouwimpuls wordt uitgevoerd. De regie over de uitvoering ligt dan ook bij NCG en hij moet de kaders aangeven en bewaken richting Bouwimpuls.

6.5. Woningcorporaties

Een omvangrijk deel van de woningen in de gemeente Eemsdelta is onderdeel van de versterkingsopgave. Ongeveer een derde van de gebouwen in de werkvoorraad van NCG in Eemsdelta (15.872 adressen) is in bezit van een woningcorporatie. Het gaat dan om de corporaties Acantus, Groninger Huis, Wierden en Borgen en Woonzorg Nederland. Een deel van deze adressen valt onder het Zorgconvenant (zie paragraaf 7.2). Voor de corporaties gelden in beginsel dezelfde versterkingsafspraken als voor particuliere woningen.

Eind 2023 is de Woongroep Marenland, een woningstichting met veel bezit in Eemsdelta, opgeheven. Marenland had met bijna 2.000 woningen het grootste aandeel in de versterkingsoperatie in Eemsdelta. De woningen zijn naar verschillende andere corporaties gegaan, waaronder Acantus, Groninger Huis en Wierden en Borgen. Een deel van de woningen van Marenland was al versterkt of nieuwgebouwd. Een deel is nu in uitvoering, en een deel wordt voorbereid. In basis blijven de voorwaarden van het versterkingsprogramma, zoals binnen Batch 1.588, onder dezelfde condities gelden. De liggende versterkingsadviezen en aanspraken daarop gaan gewoon over naar de nieuwe eigenaar.

Als sloop op basis van het versterkingsadvies aan de orde is, dan voeren de woningcorporaties veelal zelf de regie over de opgave. Als er versterkt moet worden dan kan de corporatie ook gebruikmaken van de diensten van NCG, al kunnen ze ook kiezen om de noodzakelijke versterking in eigen beheer uit te voeren. Een groot gedeelte van de versterkingsopgave in het corporatiebezit betreft sloop-nieuwbouw (naast een aanzienlijk gedeelte dat waarschijnlijk niet hoeft te worden versterkt).

Tabel 6 geeft een overzicht van de voortgang en planning van de versterking van corporatiewoningen (inclusief zorg). Van de 5.905 corporatiewoningen in Eemsdelta zijn er inmiddels 1.197 direct op norm gebleken; hier hoeft dus geen versterking plaats te vinden. De verwachting is dat dit aantal nog zal oplopen, onder andere via herbeoordelingen. 1.694 adressen staan op bouw gereed bij NCG, al is een deel hiervan nog niet gesloopt (onder andere in de Zandplatenbuurt).

Corporatiewoningen in versterkingsprogramma	
Bouw gereed	1761
Direct op norm	1271
Oplevering 2023	151
Oplevering 2024	470
Na 2024	2239
Totaal	5892

Tabel 6: Stand van zaken voortgang corporatiewoningen op 27 november 2023, zoals geregistreerd door NCG. Een beperkt deel van de woningen die nog moet worden opgeleverd zal naar verwachting op norm zijn.

6.6. Tijdelijke huisvesting

Voor ingrijpende versterkingen, zowel sloop-nieuwbouw als bouwkundig versterken, is tijdelijke huisvesting nodig. We willen dat onze inwoners gebruik kunnen maken van tijdelijke huisvesting in hun directe omgeving, zeker als het een langere periode betreft. De impact van de versterkingsopgave is al groot voor onze inwoners. Door tijdelijke huisvesting in de eigen sociale woonomgeving te realiseren, kunnen formele en informele verbanden worden geborgd. Mochten inwoners op vrijwillige basis zelf tijdelijke huisvesting willen regelen of buiten het dorp/de stad willen, dan is dit natuurlijk mogelijk.

Belangrijk: Het uitgangspunt is dat NCG onze inwoners, wanneer ze dat wensen, tijdelijke huisvesting aanbiedt in hun directe woonomgeving. Hierbij mogen andere afwegingen aan de kant van de NCG (financieel, planning etc.) geen belemmerende factoren zijn.

In de afgelopen periode zijn er diverse locaties voor tijdelijke huisvesting tezamen met NCG ontwikkeld. In totaal zijn momenteel 561 woningen en 2 winkels.¹⁴ In voorbereiding zijn 118 woningen (tabel 7). Naast het aanbieden van woningen, kent NCG ook nog een regeling voor een financiële tegemoetkoming als bewoners/eigenaren zelf tijdelijke huisvesting regelen. Dit bedrag is per 1 juli 2023 flink verhoogd en bedraagt nu €3.000 per maand.

Locatie	Aantal
Burgemeester Klauckelaan, Appingedam	26
Burgemeester Wellemanlaan, Appingedam	82
Jan Nieuwenhuizenlocatie, Appingedam	29
Meester A.T. Voslaan, Appingedam	20
Oling 5	58
Westersingel, Appingedam	6
Weg naar den Dam, Delfzijl	60
Stadsweg, Garrelsweer	18
Wirdumerweg, Loppersum	43
Zwartelaan, Loppersum	43
Over de Wijmers, Loppersum	13
Henk Zigtermanplein, Loppersum (tijdelijke winkels)	2
Zeerijperweg, Loppersum	27
Boerdamsterweg, Middelstum	23
Boerdamsterweg en Delleweg, Middelstum	35
Hilmaarweg, Stedum	31
Hink Oostingstraat, 't Zandt	21
Lopsterweg, Zeerijp	26
Totaal	563

Tabel 7: Gerealiseerde tijdelijke huisvesting, peildatum december 2023

Voor de volgende locaties is de uitvoering gestart, is de omgevingsvergunning verleend of is dat proces in gang gezet:

Locatie	Aantal
Hoofdweg, Holwierde	12
Leermens	15
Eekwerderweg, Wirdum	90
Stadsweg, Garrelsweer	1
Totaal	118

Tabel 8: Tijdelijke huisvesting in voorbereiding, peildatum december 2023

In de afgelopen periode is de inzet groot geweest om voldoende tijdelijke huisvesting beschikbaar te krijgen. In 2023 zijn veel nieuwe locaties beschikbaar gekomen, maar desondanks ligt er nog een grote opgave voor de gemeente Eemsdelta. NCG maakt op basis van het MJVP een inschatting van de benodigde tijdelijke huisvesting om de versterkingsopgave te kunnen uitvoeren. Uit de meest recente inschatting blijkt dat er voor onze gemeente ca. 1.000 woningen in totaal benodigd zijn in 2025. Op dit moment ligt het aantal gerealiseerde en geplande tijdelijke huisvesting op 681. Concreet betekent dit dat er nog ca. 300 woningen nodig zijn.

14) De B6 Bouwimpuls (zie paragraaf 6.4) heeft overigens ook nog een aantal wisselwoningen in beheer.

De gemeente is samen met NCG op zoek naar nieuwe, aanvullende, locaties om tijdelijke huisvesting te realiseren. Hierbij kijken we o.a. naar een grote locatie nabij Tjamsweer, Appingedam. Verder blijven we in gesprek met de corporaties om te bepalen in hoeverre zij in hun eigen behoefte aan tijdelijke huisvesting of die van andere corporaties kunnen voorzien. Tabel 8 geeft een overzicht van de momenteel bekende zoeklocaties.

Plaats	Aantal
Westeremden	17
Wagenborgen/Meedhuizen	80
Tjamsweer	150
Zwet/GZA Delfzijl	60
Totaal	307

Tabel 9: Zoeklocaties voor tijdelijke huisvesting, peildatum december 2023.

Naast deze inschattingen zijn er onzekere factoren die de vraag naar wisselwoningen kan vergroten. Een eerste onzekere factor is de uitvoering van extra verduurzaming (maatregel 28 uit 'Nij Begun', zie paragraaf 3.1). Uitvoering van deze verduurzamingsmaatregel, in combinatie met versterking, leidt tot een langere uitvoeringsperiode en daarmee een langere bezetting van tijdelijke huisvesting. De impact van deze maatregel op de totale vraag is nog niet volledig in beeld. Een andere onzekere factor in de vraag is dat de ervaringen uit de dorpenaanpak ons leren, dat door het benutten van koppelkansen, er langer behoefte is aan tijdelijke huisvesting. Een derde factor is de uitvoering van duurzaam herstel in combinatie met versterken. Tot slot blijkt de uitvoering van versterking vaak langer te duren dan geraamd, waardoor de totale vraag dus ook toeneemt.

Daar staat tegenover dat versterkingsadviezen die op de laatste norm zijn gemaakt, in de regel lichtere maatregelen voorschrijven en er soms helemaal geen tijdelijke huisvesting noodzakelijk is. Daarnaast zou het aantrekkelijker worden van de doe-het-zelfregeling (€ 3000) mogelijk tot minder vraag naar tijdelijke huisvesting leiden.

Desondanks achten wij het mogelijk dat het benodigde aantal wisselwoningen groter zal zijn dan nu geraamd. Dit kan betekenen dat er nog meer zoeklocaties benodigd zijn om vertraging in de versterkingsopgave beperkt te houden. Dit vraagt van ons als gemeente, maar ook van NCG, dat we alvast verder kijken naar nieuwe locaties. Deze locaties bereiden we planologisch voor, zodat ze ingezet kunnen worden zodra het nodig is. Dit vraagt lenigheid en flexibiliteit om in te kunnen spelen op de behoefte van tijdelijke huisvesting.

De behoefte aan tijdelijke huisvesting is één van de kritische factoren in de planning van de uitvoering van de versterkingsopgave. Nu al merken we dat we vertraging oplopen in de uitvoering omdat NCG te lang heeft gedraald met het neerleggen van een concrete behoefte op bepaalde plekken. Steeds weer lijkt het erop dat het Rijk hoopt dat er minder tijdelijke huisvesting nodig is dan geraamd. Keer op keer blijkt het echter ijdele hoop te zijn, waardoor we nu tegen de capaciteitsgrenzen van de beschikbare tijdelijke huisvesting aanlopen.

Tijdelijke huisvesting is niet van de ene op de andere dag te realiseren. Het uitwerken van een plan kost veel tijd. En de locatiekeuze vraagt tijd, omdat we zorgvuldig willen communiceren met de omwonenden van deze locaties en proberen draagvlak te creëren voor de ruimtelijke inpassing van tijdelijke huisvesting. Ook moet voor het ontwikkelen van locaties in het buitengebied medewerking bestaan van het provinciaal bestuur, omdat hier een provinciale ontheffing van de provinciale omgevingsverordening voor nodig is. Tot slot moeten we ons ook gewoon houden aan de wettelijke termijnen van vergunningsprocedures.

Belangrijk: NCG krijgt de opdracht om zich meer in te spannen om te voorzien in voldoende tijdelijke huisvesting. In 2024 moet er zicht zijn op 1.000 tijdelijke woningen in de gemeente Eemsdelta op de juiste plekken.

6.7. BLVC (bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie)

De impact van de versterkingsopgave binnen de gemeentegrenzen van Eemsdelta is groot. Op de eerste plaats natuurlijk voor de bewoners en ondernemers die hier rechtstreeks bij betrokken zijn. De gevolgen zijn echter ook voelbaar in de openbare ruimte. Zo rijden voertuigen af en aan, zijn wegen tijdelijk afgesloten en is de parkeerruimte in buurt, wijk of dorp vaak overbelast. De versterkingswerkzaamheden vinden ook nog eens plaats naast de reguliere activiteiten en werkzaamheden die gevolgen hebben voor het gebruik van de openbare ruimte.

De veiligheid van de bewoners, omwonenden, schoolgaande kinderen, werknemers en omstanders dienen tijdens de versterkingswerkzaamheden te worden gewaarborgd. De bereikbaarheid, leefbaarheid en communicatie zijn net zo essentieel. We willen benadrukken dat de leefbaarheid voor onze inwoners, ondernemers en gebruikers van onze openbare ruimte zo optimaal mogelijk moet blijven. Aannemers zijn te gast in onze openbare ruimte en dienen hier zorgvuldig mee om te gaan.

De gemeente is momenteel bezig met het opstellen van een BLVC-kader. Hiermee worden de kaders voor het werken in of nabij onze openbare ruimte vastgesteld, waarbij de BLVC-onderwerpen geborgd worden. Dit kader vormt daarmee de basis waaraan BLVC-plannen van onder andere aannemers in de versterkingsopgave moeten voldoen. In het BLVC-plan beschrijft de aannemer de organisatie van het project, de consequenties van het project voor de omgeving en hoe (negatieve) effecten worden beheerst. Het plan bevat een raamwerk aan afspraken en kaders die van toepassing zijn op de projecten/werkzaamheden. Tijdens de uitvoering van werkzaamheden moet hiernaar worden gehandeld. Indien nodig treedt de gemeente handhavend op.

Als opdrachtgever van de uitvoering heeft NCG een essentiële rol om BLVC te borgen bij versterkingswerkzaamheden. NCG heeft de verantwoordelijkheid om als opdrachtgever richting aannemers, die ingezet worden voor de versterking, actief uit te dragen dat de aannemers het BLVC-kader dienen te volgen. Indien nodig kan de gemeente de NCG aanspreken indien dit niet wordt nageleefd.

Belangrijk: Met het BLVC-kader proberen we de leefbaarheid in een buurt of straat zo goed mogelijk te bewaken tijdens de versterking.

6.8. Meerjarenbeeld Eemsdelta

In paragraaf 3.7 is beschreven dat er vanaf 2021 gewerkt wordt met de Meerjarenversterkingsplanning (MJVP). In dit MJVP is een meerjarenbeeld opgenomen van de versterking in de gemeente Eemsdelta. NCG verwacht dat in 2024 alle panden in de versterkingsopgave in de gemeente Eemsdelta een opname en beoordeling hebben.

Het MJVP kent ook een einddatum; het moment waarop volgens de planning het laatste huis in onze gemeente versterkt zou moeten zijn. In 2021 werd aangegeven dat de hele operatie in 2028 klaar moet zijn. Nadien is dit jaartal keer op keer bevestigd in Den Haag. Het lijkt er echter sterk op dat er in de planning wordt teruggerekend vanaf dit jaartal, in plaats van er naartoe. Met andere woorden, de huidige meerjarenplanning is deels een wensplanning die onvoldoende gebaseerd is op feitelijke informatie.

Zoals wij in de vorige lokale plannen al aangaven is het noemen van een eindjaar met grote onzekerheid omgeven. Het MJVP is een hulpmiddel, om langjarig te plannen. De genoemde datums in het MJVP zijn dan ook geen doel op zich, laat staan dat het 'de waarheid' is. Onze grote twijfel over de haalbaarheid van deze toezegging van de bewindspersonen is in het afgelopen jaar zeker niet kleiner geworden.

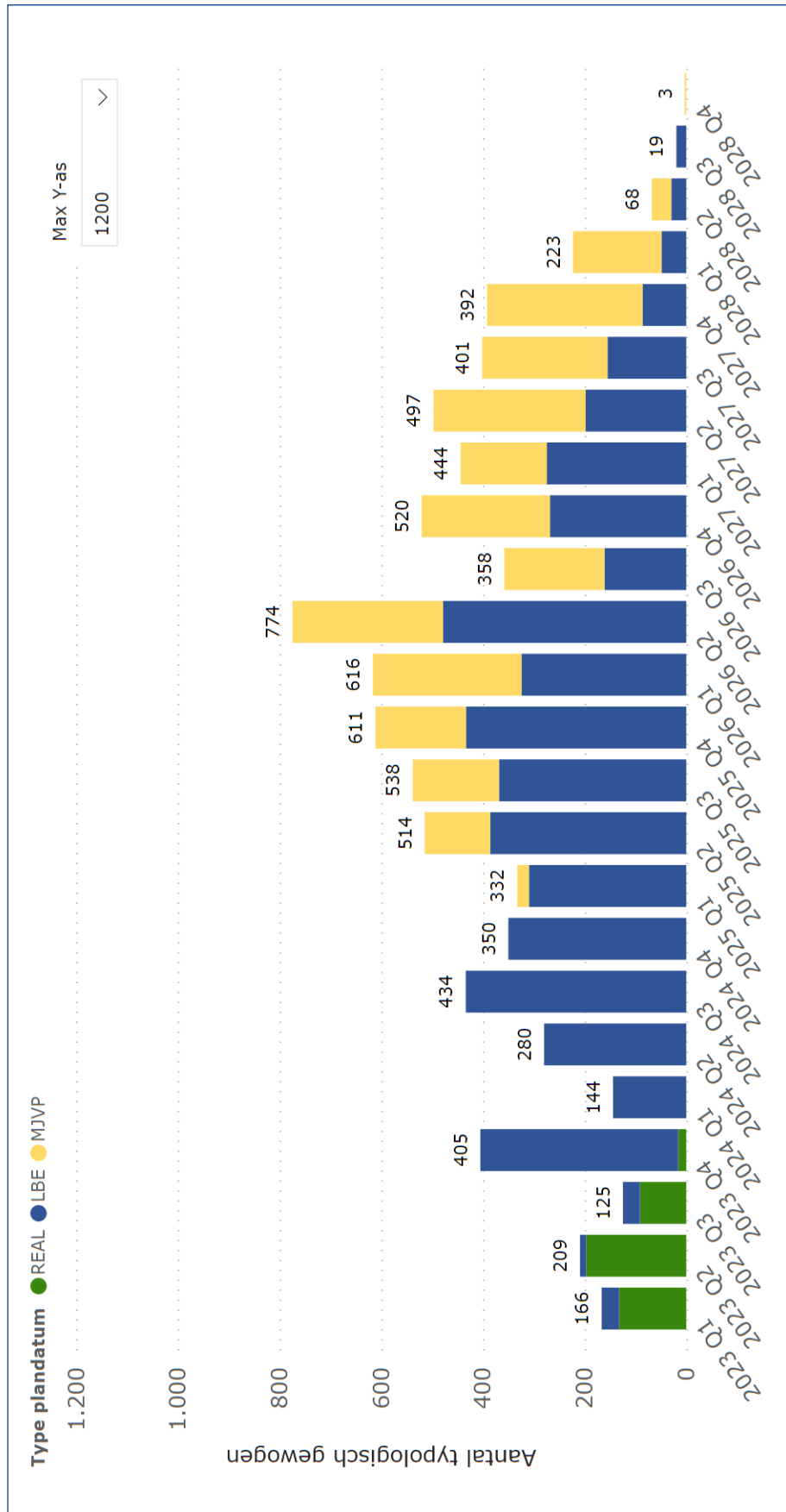
Er is namelijk onvoldoende voortgang gemaakt het afgelopen jaar met de versterkingsprojecten. En daar komt bij dat de opdracht groter is dan eerder voorzien: enerzijds doordat meer gebouwen moeten worden versterkt dan geraamd, en anderzijds omdat er extra werkzaamheden zullen komen in de vorm van de verduurzaming van te versterken woningen. Wij kunnen moeilijk inschatten hoe (on)realistisch de meerjarenplanning momenteel precies is. Feit is dat deze met aanzienlijke onzekerheid is omgeven.

Figuur 7 bevat het zogenoemde 'meerjarenbeeld' uit het MJVP van de versterking in Eemsdelta (versie november 2023). Per kwartaal wordt weergegeven hoeveel adressen als 'bouw gereed' volgens de planning zullen worden opgeleverd.¹⁵ Het gaat om 'gewogen' adressen, waarbij de kans is meegewogen dat een gebouw na beoordeling aan de norm blijkt te voldoen.

Belangrijk: Het meerjarenbeeld op de volgende pagina is een product van NCG op basis van het MJVP. Het is nadrukkelijk een planningsinstrument om zicht te krijgen op de opgave. Het is geen harde 'waarheid'.

15) Toelichting: de balken stellen het aantal adressen voor dat in een kwartaal versterkt wordt opgeleverd. Dus waar daadwerkelijk is getimmerd. De balken zijn opgedeeld in drie kleuren: groen, blauw en geel. Groen betekent feitelijke productie in het verleden. Blauw betekent dat een planning door een persoon is ingevuld, vaak een projectleider of een projectbeheerser. Geel betekent dat de planning is ingevuld door het systeem van het MJVP zelf. Deze planningen zijn in de regel het meest onzeker, omdat geen rekening is gehouden met specifieke omstandigheden.

Gewogen aantal voor adressen mijlpaal: Bouw gereed

Figuur 7: Meerjarenbeeld Eemsdelta voor adressen 'bouw gereed', per kwartaal (MJVP november 2023).

7. Overige programma's

In de versterkingsoperatie zijn verschillende sectorale of bijzondere programma's ingericht voor specifieke doelgroepen. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van deze programma's en de voortgang daarvan.

7.1. Scholenprogramma

Binnen het scholenprogramma worden 101 schoolgebouwen in de provincie Groningen aardbevings- en toekomstbestendig gemaakt. 61 adressen bevinden zich in Eemsdelta (soms zijn er meerdere adressen in één gebouw). Het scholenprogramma is meer dan alleen het versterken van de schoolgebouwen. Het geeft ook invulling aan de gevolgen van leerlingendaling, de noodzaak tot verduurzaming en de eisen die in de 21e eeuw gesteld worden aan de huidige onderwijsgebouwen. Het scholenprogramma creëert daarmee extra maatschappelijke meerwaarde voor het gebied. Tabel 10 geeft een overzicht van de voortgang van het programma binnen Eemsdelta.

Plaats	Adressen gereed	Adressen nog niet gereed	Eindtotaal
Appingedam	9	5	14
Delfzijl	17	4	21
Farmsum	3		3
Holwierde		1	1
Loppersum	2		2
Meedhuizen	2		2
Middelstum	4		4
Spijk	3		3
Stedum	2		2
't Zandt	2		2
Termunterzijl	1		1
Wagenborgen	2		2
Westeremden	1		1
Woldendorp	2		2
Zeerijp	1		1
Eindtotaal	51	10	61

Tabel 10: Stand van zaken scholenprogramma binnen Eemsdelta (aantallen betreffen adressen, soms zijn er meerdere adressen in één schoolgebouw); peildatum 27 november 2023 o.b.v. registratie NCG.

Het scholenprogramma binnen Eemsdelta is bijna afgerond, zoals bovenstaande tabel laat staan. In bijna alle dorpen zijn de scholen vernieuwd of versterkt. Ook in het stedelijk gebied zijn we bijna klaar. Momenteel wordt er nog op drie plekken gewerkt aan de bouw/versterking van de scholen in Holwierde, Tuikwerd en Opwierde.

Nu we op afzienbare termijn richting de afronding van het scholenprogramma gaan, kunnen we concluderen dat dit programma onze gemeente op het gebied van onderwijs en ontwikkeling veel heeft gebracht. Op afzienbare termijn zitten alle kinderen binnen onze gemeente in veilige en moderne schoolgebouwen die aan de eisen van de toekomst voldoen.

7.2. Zorg

Betrokken zorginstellingen, corporaties, gemeenten en het zorgkantoor hebben in de beginfase van het versterkingsprogramma gezamenlijk nagedacht over een duurzaam toekomstperspectief voor de zorg. Gekeken is naar toekomstige ontwikkelingen; de veranderende wensen van cliënten, de veranderende koers van de overheid, demografische ontwikkelingen en arbeidsmarkt vraagstukken. Dit heeft in 2018 geleid tot het rapport '(Bevings)bestendige zorg in Groningen: Toekomstperspectief en versterken'.

De afspraken over de realisatie van aardbevings- en toekomstbestendige zorggebouwen zijn vastgelegd in het Groninger Zorgakkoord (2019). Het zorgprogramma omvat 69 zorggebouwen met daarin 1.786 adressen, die in de periode 2015-2018 allemaal zijn geïnspecteerd en waarvoor een versterkingsadvies is opgesteld. Het zorgprogramma is vervolgens gesplitst in twee onderdelen: nieuwbouw en versterking.

7.2.1 Overzicht Groninger Zorgakkoord

In het Zorgakkoord staat dat twintig bestaande zorggebouwen (= 485 adressen) de zorgfunctie verliezen en op negen locaties nieuwe zorgvoorzieningen worden gebouwd (tabel 11).

Overzicht zorglocaties betrokken bij nieuwbouw Groninger Zorgakkoord	
Appingedam	Hogewerf Woonvorm De Zijlen Damsterheerd woonzorgcentrum Berjarijke Overig: Zorgwoning, begeleid wonen & zorggebouw
Delfzijl	BetingeStaete Vliethoven Ede Staal Staete De Brug Wonen Volwassenenpsychiatrie
Loppersum	Wiemersheerd
Middelstum	Werk en Dagbesteding zorgboerderij

Tabel 11: Nieuwbouw zorglocaties in Eemsdelta via het Zorgconvenant (afspraken 2019).

Er zijn daarnaast ook zorgadressen waarvan destijds is afgesproken dat de gebouwen door NCG versterkt gaan worden. In totaal gaat dat om 1.302 adressen, waarvan er 633 in de gemeente Eemsdelta liggen (zie tabel 12).

Overzicht zorglocaties betrokken bij nieuwbouw Groninger Zorgakkoord			
Plaats	Locatie	Aantal	Gereed
Appingedam (128 adressen)	Bruggenhoofd	48	
	Gildenhof	8	√
	Gockingahof	35	
	Woonhaven Opwierde	29	
	Zorgwoning Snelgersmastraat	6	√
	Zorgwoning Stationsweg	2	
Delfzijl (378 adressen)	Beschermd Wonen Delfzijl	5	
	Burgemeester Van Julsingatehuis	169	
	Hoog Watum	114	
	Werkplein Fivelingo (Prins Bernhardlaan)	2	
	Wilhelminaheem	88	√
Middelstum (127 adressen)	Colpende (Hamsterborg)	29	
	Fraamborg Esdoornlaan	2	
	Hippolytushoes	84	
	Midlistheem	11	
	Werk en Dagbesteding Menthedaweg	1	

Tabel 12: Bouwkundige versterking zorglocaties via het Zorgconvenant (afspraken 2019).

7.2.2. Voortgang en ontwikkelingen Groninger Zorgakkoord

Drie complexen zijn inmiddels versterkt: Gildenhof en Zorgwoning Snelgersmastraat in Appingedam en Wilhelminaheem in Delfzijl. De Hamsterborg in Middelstum wordt momenteel versterkt, in Delfzijl wordt eind 2023 nog gestart met de versterking van een complex voor beschermd wonen aan de Kustweg. De versterking van de andere complexen zou in 2024 of 2025 moeten starten.

De start van de nieuwbouwwerkzaamheden staan momenteel veelal gepland voor het jaar 2024/2025. 1 nieuwbouwproject is inmiddels geheel afgerond: in Middelstum is een nieuwe zorgboerderij gerealiseerd. Ook is de zorglocatie van de Hogewerflaan verplaatst. Het gebouw wordt echter niet gesloopt, maar wordt versterkt op basis van de meest recente norm en krijgt een woonfunctie.

Op basis van nieuwere inzichten wordt bij sommige complexen een andere afweging gemaakt ten aanzien van sloop. Zeker bij de relatief nieuwe gebouwen blijkt versterking en herbesteding toch een betere optie te zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om BetingeStaete, Ede Staalstaete en Woonvorm de Zijlen. Na nieuwbouw elders wordt het bestaande gebouw dan bijvoorbeeld omgebouwd tot huurwoningen, waarbij de versterking direct wordt meegenomen.

7.3. Dorpshuizen

Het doel van het Programma Dorpshuizen van de NCG is een integraal versterkingsprogramma voor veilige dorps- en buurthuizen in het aardbevingsgebied in Groningen. Het Programma Dorpshuizen omvat 38 adressen in de provincie Groningen.

In Eemsdelta vallen 21 adressen onder het Programma Dorpshuizen. 4 dorpshuizen (5 adressen) zijn op een andere manier in de opgave opgepakt. Tabel 13 geeft een overzicht van de voortgang van de versterkingsopgave van de dorps- en buurthuizen in Eemsdelta.

Status	Aantal adressen	Dorpen/wijken
Versterkt opgeleverd	10	Eenum Garrelsweer Huizinge Leermens Stedum Westeremden Westerwijtwerd Wirdum Zeerijp (dorpshuis en gymzaal)
Bindende afspraken	5	Garsthuizen Westerdraai Appingedam 't Zandt Zeerijp (beheerderswoning)
Planvormingsfase	7	ASWA/Cadanz Appingedam Centrum Kabzeël Appingedam Godlinze Krewerd Loppersum Zijldijk
Wacht op (her)beoordeling	4	Holwierde Meedhuizen Opwierde 2 Appingedam Tuikwerd Delfzijl

Tabel 13: Voortgang versterking dorpshuizen in Eemsdelta per 27 november 2023.

7.4. Agro-programma

In Groningen bestaan in feite twee programma's met de (werk)naam agro-programma: a) een breed programma geïnitieerd door de provincie, en b) een uitvoeringsprogramma van NCG om de bouwkundige versterking van actieve agrobédrijven uit te voeren. Deze programma's zijn onderling afhankelijk van elkaar maar kunnen ook aanvullend zijn op elkaar.

7.4.1. Provinciaal agro-programma

Het provinciale agro-programma gaat in beginsel over elk agrarisch bedrijf in het aardbevingsgebied, dus een groot gedeelte van de provincie Groningen. Het gaat om ongeveer 1.500 actieve agrobédrijven in totaal, waarbij de focus ligt op complexe gevallen. Het vaststellen en herstellen van schade of het versterken van een agrarisch pand is vanzelfsprekend een complexe en veelal langdurige aangelegenheid. In de uitvoering van het programma wordt nauw samengewerkt met NCG en met het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG). Bedrijfsplannen en investeringen in innovaties, verduurzaming en vernieuwing zijn sterk achtergebleven en deels tot stilstand gekomen door de onzekerheden van schade en versterking, maar inmiddels ook door de huidige onzekerheid van de stikstofcrisis. In het agro-programma trekken de ministeries van LNV en EZK, NCG, IMG, de provincie, de gemeenten en de sector gezamenlijk op.

Sinds het programma operationeel is, zijn er 105 casussen aangemeld, waarvan 52 in onze gemeente. De betrokken agro-consulenten van de provincie helpen aanvragers bij het doorlopen van processen en procedures. De gestapelde problematiek is omvangrijk en vaak zijn er meerdere organisaties bij betrokken. Het bieden van oplossingen vergt veel tijd, zowel qua samenwerking als inhoudelijke en financiële oplossingen.

Tijdens het debat over de parlementaire enquête aardgaswinning tussen de Tweede Kamer en het kabinet op 6 en 7 juni is ook gesproken over agrariërs in het aardbevingsgebied, het agro-programma en het werk van IMG en NCG. Rondom dit debat is bekend geworden dat het Rijk het budget voor het agro-programma verhoogt van € 19 miljoen naar € 240 miljoen. Momenteel is een maatwerkregeling in voorbereiding. De verwachting is dat de regeling nog dit jaar door Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld en vervolgens in werking kan treden. De datum hiervoor moet nog bepaald worden. Daarnaast mag met de inwerkingtreding van de regeling voor de aanpak van de mestkelderproblematiek en funderingen (duurzaam herstel) een positieve bijdrage verwacht worden aan het oplossen van de problematiek als gevolg van schade en versterking. Dit vergt van alle partijen inzet, ook van ons. Wij blijven ons inzetten in het oplossen van de problemen, zodat de ondernemer weer perspectief heeft om te 'boeren'.

7.4.2. Agro-programma NCG

De taak van NCG is beperkt tot het veilig maken van gebouwen in het aardbevingsgebied. Om de (mogelijk) onveilige boerderijen aan te pakken is binnen NCG een aparte werkstroom ingericht. NCG richt zich dus op circa 530 functionele agrarische bedrijven. Het NCG-agroprogramma houdt zich, naast de primaire taak van versterken, bezig met innovaties en procesverbeteringen. In Eemsdelta zijn 245 functionele agrarische adressen die binnen het versterkingsprogramma vallen.

De plannings binnen het provinciale agro-programma werden eerst vastgelegd via de agrarische tafel, maar dit sloot vaak niet aan bij de planning voor versterking. Nu wordt de planning zoals in de Meerjarenversterkingsplanning staat in basis aangehouden. Aangezien de adressen veelal in het buitengebied liggen heeft de uitvoering van de versterkingsopgave in het agro-programma geen directe gevolgen voor nuts en BLVC-achtige zaken voor andere adressen.

Het agro-programma heeft in 2023 stappen gezet. Bij meer boerderijen dan vooraf gedacht kon het planvormingsproces worden gestart. Dit heeft ook te maken met de vaak langere doorlooptijd van versterkingstrajecten bij actieve agrarische bedrijven. Er moeten immers keuzes worden gemaakt die de bedrijfsvoering raken. Hierdoor kunnen meer versterkingen tegelijkertijd worden opgepakt.

Voortgang agro-programma NCG	Aantal
Versterkt of gesloopt	10
Direct op norm	8
Bouw gereed gepland in 2023	7
Bouw gereed gepland in 2024	15
Bouw gereed gepland 2025 of later	205
Totaal	245

Tabel 14: Voortgang agro-programma NCG (peildatum 27 november 2023).¹⁶

7.5. MKB

De versterking van bedrijfsgebouwen in een vak op zich gebleken. De ervaringen tot nu toe hebben ertoe geleid dat er binnen NCG een apart sectoraal programma is ingericht dat zich bezighoudt met de versterking van bedrijfsgebouwen. Hier zitten medewerkers die ervaring hebben met bedrijfsbehoeften en kennis van MKB. In het MKB-programma van NCG zijn 301 adressen in Eemsdelta opgenomen. Dat zijn niet alle bedrijven in de versterkingsoperatie. Agrarische bedrijven hebben een eigen programma. De bedrijven binnen het historische centrum van Appingedam zijn eveneens in een apart gebiedsprogramma ondergebracht.

Binnen Eemsdelta bestaan veel verschillende bedrijven. Van winkels en restaurants, tot kantoren, fabriekshallen, garages en ambachtswinkels. Met het inrichten van een apart team kan NCG beter inspelen op de noden van ondernemers. Het blijft overigens soms wel puzzelen welk gebouw onder het MKB-programma valt en welke niet. Inmiddels is dat wel aardig uitgekristalliseerd. Kleine ondernemers aan huis vallen in principe niet onder het MKB-programma.

Voorop staat dat het belang van de ondernemer wordt gediend, ook in de versterkingsopgave. Tegelijkertijd is het de taak van de gemeente om de versterking van gebouwen op volgorde te zetten. Die taak hebben we te vervullen, want NCG kan niet alles tegelijkertijd oppakken. Dit geldt dus ook voor het MKB-programma. De uitgangspunten voor prioritering zijn hier dus ook op van toepassing, we werken het liefst gebiedsgericht. Tegelijkertijd is in het bepalen van de opdracht het gezond verstand ook van groot belang.

7.6. Erfgoed

Goed onderhouden en vitaal erfgoed zorgt voor identiteit, samenhang, een aantrekkelijke leefomgeving en een economische basis voor bewoners en bezoekers. In de versterkingsopgave bevinden zich 365 Rijksmonumenten, 86 gemeentelijke monumenten en ruim 1.400 karakteristieke panden. Een aanzienlijk deel daarvan ligt in de gemeente Eemsdelta: 228 Rijksmonumenten, 32 gemeentelijke monumenten en 691 karakteristieke panden.

Om het erfgoed de aandacht te geven die het verdient, hebben de vijf gemeenten in de versterkingsopgave, de provincie Groningen, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), waaronder de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en de Nationaal Coördinator Groningen een gezamenlijke aanpak ontwikkeld. Het doel: het behouden en door ontwikkelen van Gronings erfgoed, landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit en daarmee de gebiedsidentiteit en een optimale balans tussen veiligheid, schadeherstel en behoud van Gronings erfgoed in zijn ruimtelijke context.

7.7. Heft in Eigen Hand/Eigen Initiatief

De NCG-programma's Heft in Eigen Hand en Eigen Initiatief waren bedoeld voor particuliere woningeigenaren die zelf de regie willen voeren over de versterking van hun huis. De eigenaar is formeel opdrachtgever voor de versterkingsmaatregelen en eventuele andere verbouwingen. Heft in Eigen Hand is gestart in 2016 met 50 woningen in het hele aardbevingsgebied, Eigen Initiatief een jaar later met 200 woningen. Er worden geen nieuwe adressen meer toegevoegd aan deze programma's.

¹⁶) We baseren ons bij deze cijfers op de gegevens uit de centrale administratie van NCG.

De woningen zijn veelal versterkt volgens het liggende versterkingsadvies (NPR9998: 2015 of 2017). Bij een aanzienlijk aantal adressen bleek sloop-nieuwbouw een betere optie te zijn dan versterken. In de gemeente Eemsdelta namen 197 adressen deel aan één van beide programma's. Er zijn 19 woningen uit het programma gehaald, bijvoorbeeld omdat de bewoners niet verder wilden, of omdat de bewoners voor uitkoop hebben geopteerd.

Van alle woningen is het ontwerpproces gestart en inmiddels zijn 97 woningen versterkt of nieuwgebouwd. 3 woningen zouden volgens de laatste planning (stand 27 november 2023) nog in 2023 worden opgeleverd. De overige woningen staan voor 2024 en 2025 in de planning om te worden opgeleverd.

7.8. Eigenaar Kiest Bouwer

Eind 2020 is NCG gestart met de uitvoeringsvariant Eigenaar Kiest Bouwer (EKB). Het doel hiervan is om het uitvoeren van versterkingsplannen te versnellen en de eigenaar meer regie te geven. Bij EKB is de eigenaar opdrachtgever van de aannemer. Daarmee krijgt hij of zij meer regie in het versterkingstraject. De kosten voor de noodzakelijke versterking van de woning worden vergoed door NCG. Eigenaren kunnen kiezen voor deze aanpak op het moment dat een project wordt opgestart, mits er projectleiderscapaciteit is binnen de EKB-variant. EKB is met name geschikt voor individuele gebouwen.

8. Sociaal-maatschappelijke gevolgen

De gevolgen van de aardbevingen worden vaak benaderd vanuit fysiek perspectief. Begrijpelijk, gezien de grote impact die deze hebben op de fysieke veiligheid en leefomgeving van onze inwoners. Tegelijkertijd weten we intussen dat de gevolgen van de gaswinning doorwerken in het dagelijks leven en de gezondheid van heel veel Groningers. Meerdere onderzoeken bevestigen de ernst van de langdurige negatieve gevolgen voor gezondheid, welzijn en maatschappelijke cohesie.

Komende jaren moeten er in onze gemeente nog duizenden huizen worden versterkt in het kader van het versterkingsprogramma van de NCG. Door de constante wijzigingen in de aanpak, de verschillende beoordelingsmethoden en de vertraging in de versterkingsopgave ontstaan er onaanvaardbare verschillen. Dat leidt tot stress, onbegrip en onmacht bij onze inwoners. Eén van de belangrijkste aandachtspunten voor de betrokken organisaties is de communicatie – en dan met name het gebrek daaraan. Een (teleurstellende) boodschap is beter dan helemaal geen boodschap. Daarnaast is er gelukkig steeds meer aandacht voor de sociaal-maatschappelijke gevolgen van de gaswinning en krijgen we als gemeente nu ook langjarig middelen om in te zetten ten behoeve van het aanpakken van deze problemen.

8.1. Sociaal-emotionele ondersteuning

We hebben in de afgelopen jaren gemerkt dat de sociale gevolgen van de aardbevingen voornamelijk ingrijpen op het dagelijks leven van onze inwoners. Er is steeds meer sprake van (langdurige) psychische en lichamelijke klachten bij een groeiend deel van onze inwoners waardoor het functioneren in het dagelijks leven (ernstig) wordt beperkt. De veerkracht neemt af, net als de zin en energie om deel te nemen aan activiteiten, maar ook de ruimte en bereidheid om hulp te bieden en om te zien naar anderen. Ook wordt de weg naar hulp en of ondersteuning niet altijd meer gevonden.

We merken wat de onzekerheid doet met de mentale gezondheid van onze inwoners. We zien de radeloosheid en machteloosheid, maar hebben daar vanuit de gemeente niet direct een oplossing voor. Toch proberen we er voor onze inwoners te zijn door verschillende manieren van ondersteuning in te zetten.

De sociaal-emotionele ondersteuning vanuit onze gemeente is gericht op het versterken van eigen regie en veerkracht. Of het nu gaat om individuele inwoners of het collectief. Het zijn vaardigheden die nu, maar ook voor de toekomst, bijdragen aan het omgaan met de littekens die de aardbevingsproblematiek achter laat. Nabijheid, laagdrempeligheid en beschikbaarheid zijn kenmerkend voor de wijze waarop de ondersteuning wordt aangeboden. Er wordt een bewuste keuze gemaakt waar de ondersteuning wordt ingezet. Dit hangt samen met de intensiteit van de versterkingsopgave. De ervaring leert dat er een direct verband bestaat tussen de intensiteit en hoeveelheid aan werkzaamheden in een buurt/dorp en de sociale schade. Inmiddels beslaat de versterkingsopgave bijna alle gebiedsdelen van de gemeente en is ondersteuning voor alle inwoners beschikbaar en bereikbaar.

Belangrijk: Wij willen er zijn voor onze inwoners die dat nodig hebben.

We onderscheiden drie vormen van ondersteuning gericht op de sociaal emotionele gevolgen van de aardbevingsproblematiek:

- Individuele ondersteuning
- Ondersteuning aan groepen
- Samenlevingskracht en sociale cohesie

8.1.1. Individuele ondersteuning

Onze inwoners houden lang voor zichzelf welke gevolgen de aardbevingsproblematiek heeft op hun welbevinden. De spreekwoordelijke nuchtere Groningse mentaliteit ligt hier misschien wel aan ten grondslag. Soms is het ook lastig om te duiden wat de oorzaak is van een verminderd gevoel van welbevinden. Het begint

vaak bij kleine vragen en/of gevoelens van onzekerheid, die langzamerhand groter worden. Onderzoek toont aan dat er sprake is van een veelheid aan stressfactoren die onze inwoners ervaren. Stressfactoren die direct invloed hebben op de gezondheid zijn met name verlies van controle, gebrek aan vertrouwen, boosheid, toekomstzorgen, gevoel van onrecht, risicoperceptie en (ervaren) veiligheid. Op alle deelgebieden van gezondheid worden de effecten zichtbaar.

Door de constante verandering van aanpak in het aardbevingsdossier door de jaren heen is er een wirwar ontstaan aan verschillende programma's, trajecten, (subsidie)regelingen, etc. We zien dat onze inwoners hierdoor het overzicht kwijtraken en boos of gefrustreerd worden. Ook het gevoel van ongelijke behandeling of 'onrecht' wordt steeds groter door de verschillen die zijn ontstaan door verandering van de aanpak. Wij vinden het daarom belangrijk dat de gemeente Eemsdelta voor de (individuele) inwoner dichtbij voelt. Door toegankelijk en bereikbaar te zijn op verschillende niveaus binnen de gemeente, proberen we de individuele inwoners daar waar mogelijk te ondersteunen.

Een goed voorbeeld van dichtbij bij onze inwoners zijn is de inzet van zes onafhankelijke inwonersondersteuners die actief zijn binnen het hele grondgebied van de gemeente Eemsdelta. Gevraagd en ongevraagd bellen zij aan om te kijken of onafhankelijke hulp nodig is. Op een laagdrempelige manier kunnen zij hulp bieden bij problemen die in relatie staan met de versterking en/of schadeafhandeling. Omdat het belangrijk is dat de ondersteuning van de onafhankelijke inwonersondersteuners goed aansluit op de reguliere ondersteuning binnen het sociale domein, zijn de welzijnscoaches van Cadanz welzijn (die in opdracht van de gemeente werken) een verbindende factor.

8.1.2. Ondersteuning aan groepen

Het betrekken van inwoners, partners en/of ondernemers bij het maken van gemeentelijke plannen of beleid is niet nieuw: de mate van participatie neemt de laatste jaren steeds meer toe. Dat heeft vooral te maken met een veranderende samenleving die steeds meer zeggenschap vraagt in de materie die haar aangaat. Met name wanneer het de eigen leefomgeving raakt, is een mate van participatie noodzakelijk. Dat kan variëren van informeren tot volledige zeggenschap geven en alles wat daar tussenin mogelijk is. We zien steeds vaker de beweging naar het meedenken en meebepalen in beleid en projecten. Juist in het aardbevingsdossier neemt deze wens toe, variërend van een heel dorp tot een straat, of één gebouw. We zien dat de inwoners zich verenigen om zelf regie te kunnen krijgen op het versterkings- of sloop-nieuwbouwproces. Soms ontstaat de behoefte aan professionele (onafhankelijke) ondersteuning. We kennen in de gemeente verschillende voorbeelden waarbij inwoners uit een straat begeleiding vragen om bijvoorbeeld samen sterk te staan tegenover de verschillende betrokken partijen.

We doen dit, waar nodig, met onafhankelijke procesbegeleiding. Procesbegeleiding betekent het helpen inrichten of bijsturen van een proces, zodat dit beter verloopt voor de betrokken partijen of deelnemers. Ook kan het gaan over ondersteuning aan specifieke groepen inwoners in onze gemeente. Dit is niet altijd in directe ondersteuning; het kan ook gericht zijn op veerkracht, verbinding of ontspanning. Belangrijk is om zicht te houden op de gevolgen die de aardbevingen op hen hebben.

We zien dat sommige groepen inwoners extra aandacht verdienen. Voor hen komen de gevolgen van de aardbevingsproblematiek bovenop andere uitdagingen in hun leven. Voorbeelden zijn inwoners die leven in armoede of migranten. Ook geldt dit nadrukkelijk voor kinderen en jongeren, zij hebben bijvoorbeeld zorgen, last van spanningen binnen het gezin of hebben mentale problemen en trekken zich meer terug. Ook zien we dat ouders het (te) druk hebben met schade, verbouw of een verhuizing wat ten kosten gaat van de aandacht voor en opvoeding van de kinderen. We hebben, door extra inzet vanuit de reguliere gemeentelijke programma's en Cadanz, specifiek aandacht voor deze groepen en willen inzetten op het versterken van veerkracht.

8.1.3. Samenlevingskracht en sociale cohesie

Steeds meer wordt zichtbaar dat de aardbevingen ook gevolgen hebben voor de sociale cohesie in de dorpen en wijken. Tegelijkertijd zien we dat door de druk op de zorg er een steeds groter beroep wordt gedaan op de informele ondersteuning en het omzien naar elkaar. Denk hierbij aan noaberschap, vrijwilligerswerk en mantelzorg. Deze ontwikkelingen kunnen we niet los van elkaar zien, want aan de ene kant wordt er een groter beroep gedaan op onze inwoners, terwijl aan de andere kant de samenlevingskracht wordt aangetast door de gevolgen van de aardbevingen. We zien dat (onuitlegbare) verschillen in aanpak en regelingen in een buurt zorgen voor ontwrichting van de lokale samenleving.

De gevolgen van de aardbevingen zijn direct van invloed op de leefbaarheid in de woonomgeving en het omzien naar elkaar – en dus ook van invloed op het opbouwwerk in onze gemeente. We creëren daarom de ruimte om samen met Cadanz welzijn te zoeken naar een nieuwe vorm van opbouwwerk, voor nu en in de toekomst. We zetten daarbij in op de veerkracht van onze inwoners en maken samen met de welzijnspartijen de beweging van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Initiatieven van onze inwoners worden gewaardeerd en we bieden ruimte voor ideeën en voorstellen. Bovendien maken we de verbinding tussen informele en formele vormen van zorg en ondersteuning.

8.2. Bijzondere routes/regelingen binnen de versterking en schadeafhandeling

De aardbevingsproblematiek wordt in onze gemeente steeds zichtbaarder naarmate de versterkingsopgave en/of schadeafhandeling vordert. We zien dat er bijzondere, schrijnende en complexe situaties ontstaan die om een directe aanpak vragen. Daarbij kan er niet gewacht worden op de reguliere processen, die vaak lang duren en/of geen maatwerk kunnen leveren. In deze situaties is er (vaak) sprake van multi-problematiek, gerelateerd aan de versterkingsopgave en/of schadeafhandeling. Voor deze situaties zijn er een aantal routes/regelingen vastgesteld die naar een maatwerkoplossing zouden moeten leiden. Omdat de aardbevingsproblematiek zo complex is geworden door de jaren heen, zien we in de praktijk helaas dat ook binnen deze routes/regelingen het regelmatig (lang) zoeken is naar een passende oplossing.

8.2.1. Commissie Bijzondere Situaties

In 2014 is de Commissie Bijzondere Situaties ingesteld voor particuliere inwoners van het aardbevingsgebied die 'tussen wal en schip' dreigden te vallen. De commissie is nog steeds actief en lost problemen op, al is er minder aanwas dan voorheen. Voorop staat dat er sprake is van een bijzondere en individuele situatie waarbij dringend hulp nodig is. In deze bijzondere situaties is er sprake een opstapeling van medische, psychische en financiële problemen.

In 2023 is de bevoegdheid van de commissie uitgebreid naar micro-ondernemers. De gemeente en de Nationale ombudsman kunnen adressen aanmelden voor deze regeling. Het is een allerlaatste vangnet dat onder voorwaarden ingezet kan worden.

8.2.2. Impactvolle dossiers (voorheen Versterking Bijzondere Situaties)

Een aantal jaar heeft een apart NCG-programma bestaan voor adressen waarbij er sprake was van een bijzondere situatie, die maakte dat er niet gewacht kon worden op het reguliere versterkingsproces. Op basis van sociale en/of medische urgentie kon een adres worden toegevoegd aan het programma "Versterking Bijzondere Situaties" (VBS). Onder dit 'oude' programma vallen 123 adressen waarvan er 41 gereed zijn. In 2022 heeft NCG de organisatie veranderd en is een team 'Impactvolle dossiers' opgericht. Dit team houdt zich nu bezig met de 'oude' VBS-adressen, maar ook met nieuwe adressen waarbij er ook sprake is van een bijzondere situatie.

8.2.3. Interventieteam

Het (onafhankelijke en zelfstandige) Interventieteam is gestart in 2021 naar aanleiding van de bestuurlijke afspraken in 2020. Hierin was afgesproken dat een apart team op zoek moest gaan naar oplossingen voor vastgelopen dossiers in het aardbevingsgebied. Vanuit het bestuursakkoord zijn hiervoor middelen beschikbaar

gesteld. De gemeente kan besluiten om een adres aan te melden bij het Interventieteam. In bijzondere gevallen kunnen IMG en NCG ook een adres aanmelden. Ook voor deze regeling geldt dat het een laatste vangnet is wanneer het adres binnen de reguliere processen vastloopt. Het interventieteam heeft minder randvoorwaarden voor aanmelding en is daarmee een goede aanvulling op de Commissie Bijzondere Situaties.

9. Communicatie

Veel inwoners in de gemeente Eemsdelta hebben nog altijd te maken met de gevolgen van het versterkingsprogramma en de schadeafhandeling. Er moeten naar verwachting nog 9.000 adressen worden versterkt of gesloopt. Hiervan zijn bijna 5.000 adressen nog niet begonnen aan de planvorming voor de uitvoering. Dat is 30% van de bijna 16.000 adressen in Eemsdelta in het versterkingsprogramma. Daarmee blijven we ook de komende jaren de gemeente met de grootste versterkingsopgave.

NCG is de uitvoeringsorganisatie die veel van de versterkingsprojecten in opdracht van de gemeente uitvoert. Daarnaast werkt de gemeente nauw samen met verschillende partners betrokken bij de versterking, zoals woningcorporaties, aannemers, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten. Dit geldt niet alleen voor woningen, maar ook voor bijvoorbeeld winkels, agrarische panden, zorggebouwen en kerken.

Het versterken en vernieuwen van gebouwen in onze gemeente heeft tegelijkertijd vaak invloed op de (her)inrichting van de openbare ruimte. Het 'normale' dagelijks leven van onze inwoners staat, door de impact van de versterkingsopgave en alles wat daarbij komt kijken, onder grote druk. Bij de communicatie naar inwoners over de versterkingsprojecten moet hier beslist vanuit alle betrokken partijen oog voor zijn en rekening mee gehouden worden. De gemeente pakt hier een regisserende rol en houdt vinger aan de pols of de partijen op de gewenste manier met onze inwoners communiceren.

De omvang van de versterking binnen de gemeente Eemsdelta is groot. Daarnaast zijn er nog steeds veel verschillen in aanpak door de veranderende veiligheidssituatie door de afbouw van de gaswinning, de uitkomsten van de parlementaire enquête Groningen, het toepassen van nieuwe technische inzichten in de versterking, de verschillende (subsidie)regelingen en tegemoetkomingen, etc. Ook verwacht niet elke inwoner hetzelfde als het gaat over communicatie en moeten de communicatie uitingen vaak met veel betrokken partijen worden afgestemd, waardoor snel reageren vaak niet lukt. Deze combinatie van factoren maakt de communicatie met onze inwoners ingewikkeld, maar ook erg belangrijk. Vaak kiezen we voor maatwerk, omdat we vinden dat inwoners te allen tijde op een begrijpelijke, open en eerlijke manier informatie over hun woning moeten krijgen.

We beschrijven in dit hoofdstuk welke uitgangspunten van de communicatie wij belangrijk vinden en hoe de rollen en verantwoordelijkheden van alle partijen die een rol hebben in de versterkingsoperatie verdeeld zijn. Hierin geven we aan wat wij als gemeente zelf kunnen en willen doen, maar ook welke opdracht we aan NCG geven. Ten slotte geven we een overzicht van de standaard communicatiemiddelen die we als gemeente inzetten.

9.1. Impact

Onze inwoners krijgen veel voor hun kiezen: de schades door de gaswinning, het versterkingsprogramma, de resultaten vanuit de parlementaire enquête Groningen, de 50 maatregelen die het kabinet heeft aangekondigd, het sluiten van de laatste gaswinningslocaties en de verschillende (subsidie)regelingen. Veel van hen hebben nog steeds onvoldoende duidelijkheid: moet mijn huis wel of niet versterkt worden? Kom ik in aanmerking voor de nieuwe verduurzamingsmaatregelen vanuit de parlementaire enquête? Wanneer wordt mijn onopgeloste schade eindelijk aangepakt? Door alle regels, regelingen en nog steeds veranderende spelregels, kunnen inwoners het niet meer overzien, zien ze het niet meer zitten en kunnen zij niet verder met hun leven.

9.2. Eerste aanspreekpunt voor inwoners

Bij de versterkingsopgave zijn veel professionele partijen betrokken, zoals NCG, woningcorporaties, IMG, de provincie, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, andere aardbevingsgemeenten, belangenorganisaties, etc.. Als gemeente Eemsdelta houden we steeds voor ogen dat het gaat om ónze inwoners. Wij dragen voor hen een speciale verantwoordelijkheid. De gemeente is voor hen de meest nabije overheid waar zij terecht kunnen. Daarom vinden wij het cruciaal dat de communicatie op de juiste manier gebeurt: persoonlijk, open, eerlijk en nooit zonder duidelijk perspectief.

9.3. Uitgangspunten

De gemeente Eemsdelta vindt duidelijke, eerlijke en vooral persoonlijke communicatie van groot belang. Onze inwoners moeten weten wat ze te wachten staat en moeten, op basis van de informatie die ze krijgen, goede keuzes kunnen maken voor de toekomst. Keuzes waar ze mee verder kunnen en waar ze jaren later nog steeds achter kunnen staan.

9.3.1. Persoonlijke communicatie en maatwerk

In de versterkingsaanpak is vrijwel geen situatie hetzelfde. Inwoners ervaren de versterkingsmaatregelen aan hun woning op verschillende manieren, afhankelijk van hun persoonlijke situatie. Ook de aanpak is vaak anders per woning(type). Daarnaast zijn er veel partijen betrokken bij de versterking. Dat vraagt om intensief contact, veel uitleg en herhaling. Naast informatie op grote lijnen, is een persoonlijke toelichting per adres vrijwel altijd noodzakelijk. Eemsdelta verwacht dan ook dat partijen, waaronder vooraleerst de NCG, de communicatie altijd afstemmen op de doelgroep en steeds zoeken naar mogelijkheden voor persoonlijk contact. We vragen doelgroepen ook om mee te denken en te adviseren over de communicatie, waarmee we onze communicatieaanpak en -middelen en die van onze partners toetsen.

9.3.2. Proactief en transparant

Inwoners moeten vaak lang wachten op duidelijkheid over hun situatie. Dat zorgt voor wantrouwen tegenover de overheid en voor psychologische en maatschappelijke problemen. Dat maakt het des te belangrijker dat wij als gemeente in onze communicatie helderheid, duidelijkheid en transparantie bieden en dit ook tijdig doen. Dit is nadrukkelijk ook de opdracht aan NCG: als informatie wordt gegeven, dan is dat (zoveel mogelijk) inhoudelijke informatie. Proactief en met een duidelijk perspectief voor de inwoner. Zo willen we het vertrouwen van onze inwoners (terug) krijgen en behouden. Eemsdelta vindt het belangrijk om inwoners te betrekken bij de communicatie over het project en regelmatig te toetsen of de informatie en de communicatieaanpak het gewenste effect had. Zo ontstaat een (beter) beeld van de informatiebehoefte en de manier waarop inwoners in contact willen zijn. Dit doen wij bijvoorbeeld met klankbordgroepen en het onderzoeken van reacties op social media (omgevingsanalyses).

9.4. Rollen en verantwoordelijkheden

Inwoners krijgen in hun (persoonlijke) versterkingsproces te maken met verschillende partijen. Het is belangrijk dat ze goed weten wie deze partijen zijn en waar ze terecht kunnen met vragen. Daarnaast moet er continu zorgvuldige afstemming tussen partijen plaatsvinden over wie, wanneer en waarover met een inwoner communiceert. Het belangrijkste uitgangspunt voor de gemeente is dat zoveel mogelijk gezamenlijk met de andere betrokken partijen wordt gecommuniceerd richting onze inwoners. De gemeente neemt hierin een regisserende rol.

De communicatie over de versterkingsopgave in Eemsdelta gebeurt in goed, voortdurend overleg tussen de gemeente en NCG. Bij voorkeur zijn beide partijen afzender van de boodschap. In het geval van huurwoningen is de woningcorporatie in principe afzender.

De belangrijkste partijen die wij onderscheiden zijn:

- De gemeente: opdrachtgever van de versterkingsoperatie en verantwoordelijk voor de prioritering van de opgave;
- Nationaal Coördinator Groningen (NCG): uitvoeringsorganisatie en opdrachtnemer, verantwoordelijk voor de communicatie vanaf het moment dat een pand aan de versterkingsoperatie is toegevoegd. Vanaf dat moment communiceert NCG over de (inhoudelijke) mijlpalen of deelresultaten in het versterkingsproces. Dit gebeurt altijd vóóraf in afstemming en bij voorkeur gezamenlijk met de gemeente;
- Aannemer: tijdens de uitvoering van de versterkingsmaatregelen verantwoordelijk voor de communicatie over de praktische zaken, bijvoorbeeld over wat er wanneer gaat gebeuren en hoe bewoners zich hierop voor kunnen bereiden. De aannemer voert de communicatie naar bewoners en omwonenden uit onder regie van NCG. NCG stemt dit vooraf af met de gemeente;
- Woningcorporatie: verantwoordelijk voor de communicatie naar de eigen huurders en stemt dit zorgvuldig af met de gemeente en NCG. Woningcorporaties kunnen er ook voor kiezen de communicatie naar huurders door NCG te laten verzorgen.

In de communicatie naar bewoners staat altijd duidelijk wie de afzender is door een logo, de ondertekening en contactgegevens. Hierdoor is het duidelijk voor inwoners bij wie zij met hun vragen terecht kunnen.

9.5. Communicatiemiddelen

Er zijn veel verschillende communicatiemiddelen te bedenken om inwoners te bereiken. In basis zijn er bij de gemeente een aantal standaardmiddelen beschikbaar, afhankelijk van het doel en de doelgroep(en) die bereikt moeten worden. Daarnaast wordt per project of onderwerp een communicatieaanpak gemaakt met aanvullende (digitale) middelen.

- Website: www.eemsdelta.nl/aardbevingen; het deel op de gemeentelijke website waar inwoners terecht kunnen voor informatie over het aardbevingsdossier. Op deze pagina is informatie te vinden over de projecten, staan verwijzingen naar externe partners en wordt een nieuwsmodule bijgehouden met gemeentelijk versterkingsnieuws.
- Gemeentelijke advertentie; korte, algemene informatie over onderdelen van de versterkingsopgave in de gemeente Eemsdelta.
- Special 'Nieuws over de versterking'; ieder kwartaal een paginagrote advertentie in het regionale weekblad De Eemsbode met een overzicht van actuele zaken die gemeente breed van belang of interessant zijn.
- Nieuwsbrieven; er worden veel verschillende nieuwsbrieven gemaakt, bijna ieder project heeft een eigen variant. Met een nieuwsbrief wordt een groep inwoners gericht geïnformeerd over de projecten en werkzaamheden in hun buurt, dorp of stad. Soms gekoppeld aan een (digitale) bijeenkomst of chatsessie.
- Brieven; voor informatie op detailniveau voor een nog specifiekere groep inwoners, kan een eenvoudige brief een effectief communicatiemiddel zijn.
- Bijeenkomsten; het is belangrijk om in gesprek te blijven met betrokken inwoners in een project of in breder verband, met bijvoorbeeld de buurt of het dorp. Dit zijn bij voorkeur fysieke bijeenkomsten, maar deze kunnen ook digitaal worden georganiseerd.
- Persoonlijke gesprekken; inwoners kunnen hun individuele situatie bespreken. Dit kan bijvoorbeeld bij de bewonersbegeleiders van NCG. Maar ook bij de inwonersondersteuning die de gemeente Eemsdelta zelf biedt, voor individuele inwoners en groepen.

Vanzelfsprekend wordt in de communicatie rekening gehouden met minder digitaal vaardige inwoners en inwoners die niet goed kunnen lezen en/of schrijven. Dit doen wij door hen goed te begeleiden of op een andere manier van dezelfde informatie te voorzien. NCG moet zich hier actief voor inzetten om ook deze inwoners goed te informeren.

10. Risico's

De afgelopen jaren is gebleken dat verwachtingen omtrent de versterkingsoperatie vaak niet uitkwamen. Ook in dit plan van aanpak zijn we afhankelijk van aannames, prognoses en inschattingen die een bepaalde onzekerheidsfactor in zich dragen. Deze onzekerheden zijn te beschouwen als risico's die de voortgang van de operatie kunnen belemmeren. In dit hoofdstuk bespreken we de meest in het oog springende risico's.

Voor risico's geldt dat we natuurlijk niet zeker weten dat ze zich voor zullen doen. Wij hechten er zeer aan dat ons plan van aanpak een zo duidelijk mogelijk beeld schetst, daar hoort ook een weergave bij van de risico's die we ook voor komend jaar zien.

10.1. Risico's opname en beoordeling

NCG stelde dat eind 2023 alle beoordelingen gereed zouden moeten zijn. Dat is niet gelukt. In 2024 zouden de nog missende beoordelingen en herbeoordelingen allemaal gereed moeten zijn. Toch zien we hier nog een aantal risico's

- De kans is aanwezig dat NCG niet de versterkingsadviezen die het hardst nodig zijn, als eerste levert. Dit is in de afgelopen jaren een groot probleem geweest en we zien hierin nauwelijks verbetering.
- Beoordelingen worden niet gebiedsgericht geleverd, waardoor projecten niet op tijd kunnen starten.
- Via de "Praktijkaanpak 2.0" zouden in een korte doorlooptijd versterkingsadviezen worden opgeleverd. De ambitie wordt helaas nog niet gehaald. De werkvoorraad is nog zodanig dat er geen garantie is dat alle adviezen in 2024 worden opgeleverd.
- Het aantal toegekende bezwaren bij 'op-norm-verklaringen' zou significant kunnen stijgen, waardoor de werkvoorraad weer stijgt.
- De situatie zou zich kunnen voordoen dat er toch nog een aanzienlijke hoeveelheid gebouwen aan de versterkingsscope wordt toegevoegd. Bijvoorbeeld als gevolg van 'Nij begun', SDRA of Loket opname op verzoek.
- Het is nog onduidelijk welke gevolgen het advies van ACVG van februari 2023 over gebouwen buiten de scope heeft op de omvang van de werkvoorraad van de NCG.¹⁷
- NCG heeft mogelijk onvoldoende inzicht en sturing op weigeraars, uitstellers en bewoners waar het geen contact mee krijgt. Deze adressen moeten/kunnen alsnog aangeboden worden voor een beoordeling.
- Ingenieursbureaus halen hun plannings geregeld niet, waardoor de operatie uitloopt.
- Versterkingsadviezen hebben onvoldoende kwaliteit waardoor meer tijd nodig is om deze op orde te krijgen.

10.2. Risico's uitvoering

Steevast valt het tegen wat er in de praktijk mogelijk is waar het de uitvoering betreft. Vorig jaar werd pas voor het eerst de minimale bouwdoelstelling gehaald, maar dat is nog steeds niet voldoende om op tempo de operatie uit te voeren. Momenteel zien we de volgende risico's ten aanzien van de uitvoering:

- Er is minder uitvoeringscapaciteit (projectleiders, aannemers, etc.) beschikbaar dan NCG nu inschat.
- Lopende projecten worden later opgeleverd dan gepland, waardoor nieuwe projecten ook pas later kunnen starten.
- Er is onvoldoende tijdelijke huisvesting tijdig beschikbaar waardoor projecten niet kunnen starten.
- Het aantal woningen dat moet worden versterkt is groter dan aanvankelijk gedacht.
- Wet- en regelgeving (natuur, bouwtechnisch, ruimtelijk) zorgt voor extra vertraging.
- Versterkingsadviezen worden niet tijdig (gebiedsgericht) geleverd, waardoor vertraging ontstaat in de uitvoering.
- Bureaucratie in de processen van NCG worden onvoldoende aangepakt, waardoor het proces om tot uitvoering te komen lang blijft duren.

17) Adviesrapport 'Veiligheid van de gebouwen buiten de scope van de versterkingsoperatie', Adviescollege Veiligheid Groningen, februari 2023

- Nieuwe opdrachten (zoals verduurzaming) zorgen ervoor dat de doorlooptijd van versterkingen toeneemt.
- Onduidelijkheid over de uitvoering en effecten van de kabinetsmaatregelen kunnen een groot effect hebben op de uitvoering en de voortgang daarvan. Inwoners wachten (terecht) op duidelijkheid voordat ze toestemming geven voor een volgende stap in hun versterkingsproces.
- De focus ligt teveel op het halen van doelen op papier, in plaats van in de praktijk. Hierdoor kan een stuwmeer ontstaan van projecten waar feitelijk niet aan gewerkt wordt.

10.3. Risico's bestuurs- en beleidsmatig

Ook op het terrein van beleid en bestuurlijke afspraken zijn risico's te identificeren. Deze concentreren zich vooral rond de kabinetsmaatregelen naar aanleiding van de parlementaire enquête.

- Zorgvuldigheid in uitwerking. Let op samenhang en effect. Voorkom dat ondoordachte invoering tot nieuwe verschillen leidt. Voorbeeld is maatregel 28/29.
- Zorgvuldigheid kost tijd; wat betekent de klem van "in 2028 is versterkingsopgave afgerond" voor de ruimte om voor de uitwerking tijd te nemen?
- Uitwerking haalt het niet bij de goede voornemens. De uitwerking bepaalt de slagkracht en het effect van de oplossing. We moeten zien wat daarvan overeind blijft. Sprake van 'terugonderhandelen' (zoals bij de knelpuntenpot).
- Juridische risico's. Wetgeving moet volgens de maatregelen aan de kant worden gezet, maar de onderbouwing daarvoor ontbreekt. Een rechter zal zich bij een geschil op de wet beroepen.
- Focus. De maatregelen zien op nieuwe manieren voor monitoring, betrokkenheid en waarborgen. De kans is aanwezig dat de focus te veel verschuift van de daadwerkelijke uitvoering naar de organisatie eromheen.
- Verdeling van verantwoordelijkheden. In de kabinetsmaatregelen staan mooie woorden over wat er zou moeten gebeuren. Maar vaak is weinig concreet, of soms zelfs tegenstrijdig, welke partij waarvoor verantwoordelijk is. Dit kan leiden tot discussie en stagnatie.

Definitie- en begrippenlijst

- **AOS:** Acut Onveilige Situatie, aanpak door IMG.
- **ACVG:** Adviescollege voor de Veiligheid Groningen. Het onafhankelijke ACVG adviseert, gevraagd en ongevraagd, de verantwoordelijke bewindspersoon (momenteel de staatsecretaris van Mijnbouw) over kaders en normen voor de veiligheid van gebouwen.
- **Batch 1.467:** De groep adressen die in 2016 is geïnspecteerd. De meeste adressen zitten in de uitvoeringsfase of zijn gereed. Dit is heel veel sloop-nieuwbouw
- **Batch 1.588:** Groep adressen die in de tweede helft van 2016 is geïnspecteerd, met name in Opwierde-Noord en Zandplatenbuurt. Dit is bijna allemaal sloop-nieuwbouw.
- **Batch 1.581:** Groep adressen die in de eerste helft van 2017 is geïnspecteerd. Eind 2019 is door NCG besloten dat alle liggende versterkingsadviezen (NPR 9998: 2015) kunnen worden uitgevoerd. Bijna alle adressen zitten in de ontwerpfase of verder.
- **Batch 3.260:** de groep adressen die in de tweede helft van 2017 is geïnspecteerd. De meerderheid is of wordt beoordeeld tegen de huidige norm.
- **Batch Jaar 2018:** de groep adressen die in 2018 is geïnspecteerd. De meerderheid is of wordt beoordeeld tegen de huidige norm.
- **Beoordeling:** Onderzoek of een gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet. Wordt ook wel normering genoemd, en in het verleden als 'engineering' aangeduid.
- **BLVC-plan:** Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie. Plan voor omgevingsmanagement bij nieuwbouw- en versterkingsprojecten, zodat rekening wordt gehouden met de leefbaarheid en welzijn van omwonenden.
- **Bouwimpuls:** In februari 2020 zijn zes regionale bouwbedrijven gaan samenwerken in het Bedrijfsbureau Bouwimpuls om versterkingen uit te voeren. Het programma heeft twee sporen: in de eerste worden liggende versterkingsadviezen uitgevoerd, in de tweede worden huizen zonder liggend versterkingsadvies via een Praktijkaanpak versterkt. In 2023 is het contract verlengd.
- **Commissie Bijzondere Situaties (ook 'Regeling' of 'Vangnet'):** Onafhankelijke commissie die zich bezighoudt met schrijnende situaties in het aardbevingsgebied.
- **Dorpsgerichte versterkingsaanpak:** Meerjarig programma om huizen in een dorp op een samenhangende wijze te versterken, met meer aandacht voor inwoners en maatwerk. De dorpen Garrelsweer, Leermens, Wirdum en Zeerijp zijn opgenomen in deze aanpak.
- **EKB:** Eigenaar Kiest Bouwer, een uitvoeringsvariant waarin de eigenaar meer regie heeft.
- **EZK:** Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is verantwoordelijk voor de veiligheid i.v.m. de gaswinning, versterking, schadeafhandeling en het stelt de winningsbesluiten vast. Sinds 2021 is de staatssecretaris voor Mijnbouw verantwoordelijk voor het hele keten van de gaswinning.
- **Heft in Eigen Hand/Eigen Initiatief:** Programma's van NCG waarbij eigenaren zelf regie hebben over de versterking van hun woning. Ze zijn in 2016 en 2017 gestart en zitten momenteel veelal in de uitvoeringsfase.
- **HRA:** De 'Hazard and Risk Assessment' was een jaarlijks onderzoek naar de veiligheidsrisico's in het aardbevingsgebied. Onderdeel van dit onderzoek is het risicomodel, waarmee op basis van een probabilistische methode de waarschijnlijkheid wordt aangegeven of een woning wel of niet voldoet aan de veiligheidsnorm. Op basis van de HRA is in 2018 de zogenaamde scope van de versterkingsopgave bepaald. Sinds 2021 is de HRA vervangen door de publieke Seismische Dreigings- en Risico Analyse (SDRA) die jaarlijks door TNO wordt opgesteld.
- **IMG:** Instituut Mijnbouwschade Groningen. Dit instituut is verantwoordelijk voor het afhandelen van schademeldingen, waardedaling, immateriële schade en Acut Onveilige Situaties als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld. Eerder heette dit instituut TCMG.
- **Inspectie:** Onderzoek naar de constructieve eigenschappen van een gebouw. Tegenwoordig wordt dit opname genoemd.
- **Interventieteam:** Onafhankelijk samenwerkingsverband dat zich bezighoudt met vastgelopen dossiers.

- **Licht verhoogd risicoprofiel (P90):** Gebouwen, waarvan het op basis van het HRA-model, mogelijk is dat zij niet voldoen aan de veiligheidsnorm.
- **LOOV:** Loket Opname op Verzoek. Sinds 2020 kunnen inwoners zich melden bij dit NCG-loket als hun woning niet in de versterkingsopgave zit, maar zij zich wel zorgen maken over de veiligheid van hun woning. Het gevolg kan zijn dat het gebouw wordt toegevoegd aan de werkvoorraad van NCG zodat het gebouw op veiligheid wordt beoordeeld.
- **MJP:** Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (2017-2021). Hierin stond de aanpak van NCG uitgelegd voor de koerswijziging van 2018.
- **MJVP:** Meerjarenversterkingsplanning. Uitvoeringsplanning opgesteld door NCG in samenwerking met de gemeenten. Het doel van het MJVP is om beter te kunnen sturen op de uitvoering van het versterkingsprogramma en meer inzicht te bieden in de planning en mogelijke doorlooptijden.
- **NCG:** Nationaal Coördinator Groningen. Uitvoeringsorganisatie voor de versterking.
- **Nij begun:** Pakket van kabinetsmaatregelen naar aanleiding van de parlementaire enquête.
- **Normaal risicoprofiel:** Gebouwen waarvan het op basis van het HRA-model waarschijnlijk is dat ze voldoen aan de veiligheidsnorm. Ook wel aangeduid als 'grijze' panden.
- **NPR (9998):** Nederlandse Praktijk Richtlijn 9998. De richtlijn voor aardbevingsbestendig bouwen. Deze richtlijn werd voor het eerst opgesteld in 2015 (NPR 9998:2015) en werd in 2017 en 2018 bijgesteld en verbeterd (NPR 9998:2017 en NPR 9998:2018). De laatste NPR werd in december 2020 vastgesteld (NPR 9998:2020).
- **Opname:** Onderzoek naar de constructieve eigenschappen van een gebouw, nodig voor een beoordeling. Eerder werd dit inspectie genoemd.
- **Praktijkaanpak (Bouwimpuls):** Aanpak gestart in 2020, waarbij een aannemer of constructeur op basis van zijn kennis, ervaring en deskundigheid bepaalt of een gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet. Als een gebouw hier niet aan voldoet, kijkt de aannemer welke maatregelen nodig zijn om een gebouw te versterken. Methode gevalideerd door ACVG.
- **"Praktijkaanpak 2.0":** Nieuwe werkstroom uit 2023 waarmee versterkingsadviezen en uitvoeringsontwerpen worden opgeleverd. Grotendeels bedoeld voor gebouwen die niet typologisch konden worden beoordeeld. Heeft geen overeenkomsten met de Praktijkaanpak van Bouwimpuls.
- **Risicoprofiel:** Op basis van het risicomodel in de HRA is aan alle woningen in het aardbevingsgebied een risicoprofiel toegekend. Dit risicoprofiel is gebruikt om te bepalen welke gebouwen in de versterkingsopgave vielen en vanaf 2019 als eerste aan de beurt waren in het versterkingsprogramma.
- **SDRA:** Seismische Dreigings- en Risico Analyse. In beheer bij TNO. Zie verder HRA.
- **Staatstoezicht op de Mijnen (SodM):** Toezichthouder op de gaswinning en met name betrokken bij veiligheid.
- **TNO:** Publiek kennisinstituut voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO). Betrokken bij uitwerking van de typologieaanpak en toetsing van beoordelingsmethoden.
- **TwG:** Tijdelijke wet Groningen, waarin de afhandeling van schade en versterking wettelijk is vastgesteld.
- **Typologieaanpak:** Beoordelingsmethode waarbij per type woning de versterkingsnoodzaak wordt bepaald op basis van ligging en ondergrond. Een validatie-opname vindt plaats om vast te stellen of een woning overeenkomt met de typologie, en of er bijvoorbeeld geen constructieve wijzigingen zijn geweest.
- **Veiligheid voorop:** Onderzoek in 2023 van NCG naar mogelijke verkeerde conclusies binnen de typologieaanpak. Daarbij waren 2.300 adressen mogelijk onterecht 'op norm' verklaard. Uiteindelijk bleek binnen Eemsdelta 12% niet te kloppen.
- **Versterking Bijzondere Situaties (VBS):** Speciaal programma voor complexe situaties, nu geïntegreerd in 'Impactvolle dossiers'.
- **Veiligheidsnorm:** In Nederland moeten alle woningen voldoen aan dezelfde strenge veiligheidsnorm. Voor de aardbevingen in Groningen neemt het kabinet de Meijdam-norm als uitgangspunt. De commissie Meijdam heeft hiervoor de norm 10^{-5} per jaar geadviseerd. Een norm van 10^{-5} per jaar houdt in dat ieder individu een kans van 1 op 100.000 per jaar heeft om te komen te overlijden als gevolg van een aardbeving. De kans van 10^{-5} is dezelfde als die we in Nederland acceptabel vinden om te overlijden aan natuurrampen zoals overstromingen en windhozen. Als een gebouw nog niet aan deze norm voldoet, dan moet het worden versterkt.

- **Verhoogd risicoprofiel (P50):** Gebouwen waarvan het op basis van het HRA-model waarschijnlijk is dat zij niet voldoen aan de veiligheidsnorm.
- **Versterkingsadvies (VA):** In een versterkingsadvies staan de maatregelen die nodig zijn om een gebouw te laten voldoen aan de norm voor aardbevingsbestendig bouwen.
- **Versterkingsbesluit:** Het besluit waarin de maatregelen zijn uitgewerkt om het gebouw aan de veiligheidsnorm te laten voldoen, waarbij rekening is gehouden met voorkeuren van de eigenaren en bewoners. Na het nemen van het versterkingsbesluit start (de voorbereiding van) de uitvoering.

Bijlage 1

Versterkingsproces NCG

Opname en beoordeling van de woning

Na opdracht vanuit de gemeente zet NCG een groep van adressen (ook wel 'batch' of 'workorder') in de markt om opnames en beoordelingen door ingenieursbureaus te laten uitvoeren. Bewoners worden ingelicht en een kennismakingsgesprek wordt gepland. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de bewonersbegeleider om de bewoners door het opname- en beoordelingstraject te helpen. Nadat de beoordeling is vastgesteld wordt deze aan de eigenaar verzonden. Als het gebouw aan de veiligheidsnorm voldoet, volgt een 'besluit op-norm' en hoeft er niet te worden versterkt.

Ontwerp en realisatie/Versterkingsbesluit

Is versterking wel noodzakelijk, dan volgt vervolgens de voorbereiding van de versterking. Een projectleider van NCG is verantwoordelijk voor het proces dat leidt tot een uitvoeringsplan en een versterkingsbesluit. Dit uitvoeringsontwerp wordt opgesteld door een architect of bouwkundig bureau. De eigenaren worden hier actief bij betrokken en waar mogelijk worden hun wensen hierin meegenomen. Het ontwerp voor de versterking en de randvoorwaarden, zoals tijdelijke huisvesting, vergunningen en koppelkansen worden geregeld, zodat het formele versterkingsbesluit kan worden genomen.

Versterken van de woning en opleveren versterkte woning

Vervolgens wordt de uitvoering van de versterking van één of meerdere panden aan de hand van het uitvoeringsontwerp gerealiseerd. Bewoners worden – indien nodig – tijdens het traject ondergebracht in tijdelijke huisvesting. De aannemer begeleidt de bewoner tijdens de bouw en oplevering. Na de oplevering van het versterkte pand wordt er nazorg geleverd aan de bewoner door de bewonersbegeleider. Aan het einde van het versterkingstraject volgt een evaluatie op klantervaring en de samenwerking met stakeholders (gemeenten, marktpartijen, etc.).

Eigenaren zijn te allen tijde de baas over hun eigen woning, bedrijfspand of ander gebouw. Dat betekent dat, volgens de nu geldende regelgeving, versterking alleen plaats kan vinden met toestemming van de eigenaar. Aan het einde van het ontwerptraject worden natuurlijk harde afspraken gemaakt met een aannemer. Tot dit moment kan een eigenaar het versterkingstraject op eigen verzoek pauzeren of beëindigen.

Bijlage 2

Veranderingen Tijdelijke wet Groningen

Minder besluiten

Een belangrijk onderdeel van de TwG is dat bewoners minder besluiten ontvangen van NCG. Waar bewoners eerst een apart normbesluit, een versterkingsbesluit en bijvoorbeeld een apart schadebesluit kregen, komt dit straks zoveel mogelijk in één besluit terecht. Zo wordt het besluitvormingsproces begrijpelijker en eenvoudiger. Voor woningen die voldoen aan de veiligheidsnorm is dit het 'besluit op norm'. Voor woningen die versterkt moeten worden, is dit het versterkingsbesluit. Hierin staan alle besluiten en beslissingen zoals de versterkingsmaatregelen en verschillende vergoedingen.

In eigen beheer

Met ingang van de TwG kan een eigenaar ervoor kiezen om bepaalde onderdelen van het versterkingsproces in eigen beheer uit te voeren. In eigen beheer betekent dat de bewoner zelf opdracht geeft aan een marktpartij voor de uitvoering van het werk. Het gaat daarbij specifiek om de onderstaande onderdelen. Bewoners kunnen ervoor kiezen om alleen één of alle onderdelen in eigen beheer uit te voeren. De bewoner mag ook op elk moment beslissen om het werk toch in opdracht van NCG te laten uitvoeren.

Opname en beoordeling in eigen beheer

Hierbij geeft de bewoner zelf opdracht aan een ingenieursbureau voor de opname en beoordeling van uw woning. Er moet wel aan een aantal voorwaarden voldaan worden. Zo moet de woning in het plan van aanpak van de gemeente zitten en nog niet eerder zijn beoordeeld. Ook mag de opdracht voor de beoordeling van de woning nog niet door NCG verstrekt zijn aan een ingenieursbureau.

Uitvoeringsplan in eigen beheer

Hierbij geeft de bewoner zelf opdracht aan een ingenieursbureau om een uitvoeringsplan en ontwerp te maken voor de versterking van de woning. Het ingenieursbureau doet dit op basis van het beoordelingsrapport van de woning. Ook hier geldt dat de woning in het plan van aanpak van de gemeente moet staan. Daarnaast mag er nog niet eerder een ontwerp of uitvoeringsplan voor de versterking van de woning zijn gemaakt. En deze opdracht mag ook nog niet verstrekt zijn door NCG aan een ingenieursbureau.

Uitvoeren versterkingsmaatregelen in eigen beheer

Hierbij geeft de bewoner zelf opdracht aan een aannemer om de versterkingsmaatregelen uit te voeren. Ook hier gelden een aantal voorwaarden. Zo moet uit een beoordeling door een erkend ingenieursbureau blijken dat de woning versterkt moet worden. Daarnaast moet de bewoner een uitvoeringsontwerp en een gedetailleerde kostenraming van een erkend ingenieursbureau hebben. Ook heeft de bewoner een getekende verklaring nodig van het bedrijf dat de bouwwerkzaamheden gaat uitvoeren.

Bijlage 3

Resterende werkvoorraad toekomstige Plannen van aanpak

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de adressen binnen de versterkingssope. Hierin is aangegeven of een adres nog in opdracht moet worden gegeven in een toekomstig plan van aanpak om het uitvoeringsproces te starten. Ruim 13.000 adressen zijn reeds opgenomen in een Plan van aanpak (2021-2024), zijn op norm zijn verklaard of zijn in een ouder programma opgenomen (zoals Meerjarenprogramma 2016 en 2017, Zorgconvenant, CVW-projecten, etc.).

Plaats	Reeds in LPVA/ MJP/op norm	Nog in LPVA op te nemen	Totaal
Appingedam	4284	852	5136
Bierum	18	3	21
Borgsweer	3	2	5
Delfzijl	3657	430	4087
Eenum	47	12	59
Farmsum	115	85	200
Garrelsweer	274	4	278
Garsthuizen	29	73	102
Godlinze	47	51	97
Holwierde	204	54	258
Huizinge	28	40	68
Krewerd	55	4	59
Leermens	111	8	119
Loppersum	1161	127	1288
Losdorp	17	4	21
Meedhuizen	275	6	281
Middelstum	886	295	1181
Oosterwijtwerd	88	9	97
Spijk	70	26	96
Startenhuizen	2	8	10
Stedum	288	179	467
't Zandt	342	37	379
Termunten	9	0	9
Termunterzijl	5	1	6
Toornwerd	15	16	31
Wagenborgen	566	65	631
Westeremden	165	32	197
Westerwijtwerd	26	29	55
Wirdum	245	12	257
Woldendorp	26	0	26
Zeerijp	215	18	233
Zijldijk	51	67	118
Totaal	13324	2549	15872

Tabel 15: Overzicht werkvoorraad toekomstige plannen van aanpak.

Gemeente Eemsdelta
Postbus 15
9900 AA Appingedam

Tel: 14 0596
E-mail: gemeente@eemsdelta.nl
www.eemsdelta.nl